

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ
Μ. Σ. ΒΑΛΛΗΣ & Δ. Π. ΑΛΒΑΝΟΣ

ΧΑΡΑΥΓΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ:
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
"ΧΑΡΑΥΓΗΝ,"
ΜΥΤΙΛΗΝΗΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΠΑΡΑ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ "ΣΑΛΠΙΓΓΟΣ,"
ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
(ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ)

ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΠΕΡΙ ΣΑΠΦΟΥΣ

(Συνέχεια και τέλος).

Λυποῦμαι ὅτι δὲν κατώρθωσα, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον νὰ ἀποδώσω τὴν χάριν καὶ τὴν γλυκύτητα τῶν λέξεων τῆς Σαπφοῦς, τῆς ὁποίας ἐκάστη γραμμὴ μορμυρίζει εἰς τὴν καρδίαν γλυκὴν ψίθυρον, ὅμοιον μὲ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον τὰ γαλανὰ κύματα τῆς γραφικῆς παραλίας τῆς Μυτιλήνης φλοισβίζουν εἰς τὰ ὄτια τοῦ ξένου ἐπισκέπτου, ὄνειρευομένου ὅτι καὶ σήμερον ἔτι πλανᾶται εἰς τὰ μαιγικά ἐκεῖνα ἀκρογιάλια, ἢ χαριτόδρυτος σκιά τῆς ἠδυλάου Λεσβίας ἀηδόνας. Εἰς αὐτὴν τὴν ᾠδὴν, βλέπομεν τὴν Σαπφὴν κλυδωνιζομένην ὑπὸ φλογεροῦ ἐρωτικοῦ πάθους καὶ ἀποτεινούσαν δέησιν καὶ προσευχὴν εἰς τὴν προστάτριαν τῶν ἐρωτευμένων, τὴν θεᾶν Ἀφροδίτην· ἀλλὰ παρατηρήσατε, πόση γαλήνη καὶ σωφροσύνη ψυχῆς κυριαρχεῖ· ἡ Σαπφὴ ἐξομολογεῖται τὸ πάθος τῆς εἰς τὴν θεᾶν καὶ ζητεῖ παρ' αὐτῆς παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν, ὑπομιμνήσκουσα αὐτὴν ὅτι καὶ ἄλλοτε ἔλαβε παρ' αὐτῆς παρόμοια δείγματα συμπαθείας καὶ προστασίας· δὲν ἐκρήγνυται ὁμως εἰς πικρὸς διαμαρτυρίας κατὰ τοῦ ἀπίστου ἐραστοῦ τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα οὐδὲ κἂν μνημονεῖται, οὐδὲ τρέχει ἀκολουθοῦσα αὐτὸν καὶ ἐκλιπαροῦσα τὴν ἀγάπην του· δὲν παρακαλεῖ ἐπίσης τὴν πανίσχυρον θεᾶν νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ νεανίσκου εἰς θερμὸν καὶ φλογερὸν περὶ αὐτὴν ἔρωτα, ἀλλ' εὐχεται μόνον νὰ τῇ σταλῇ παραμυθία εἰς τὴν θλίψιν τῆς, καὶ βάλσαμον νὰ ἐνσταλαχθῇ εἰς τὴν πάσχουσαν καρδίαν τῆς. Τί τούτου φνσικώτερον καὶ ἀνθρωπινώτερον; Καὶ εἰς τὰς ἄλλας δὲ ἐρωτικὰς ἐξομολογήσεις τῆς Σαπφοῦς — τινὲς ἐκ τῶν ὁμοίων εἶναι τέλεια ἀριστουργήματα — ἡ ποιήτρια ὁμολογεῖ τὸ πάθος τῆς φανερῶς καὶ ἀπροκαλύπτως, ὡς ἐμπρέπει εἰς εἰλικρινῆ καὶ μεγάλην καρδίαν — χωρὶς νὰ καταφεύγῃ εἰς τὰ νῦν συνήθη μέσα τῆς ἐρωτοτροπίας καὶ τῆς χειροτέρας σεμνοτυφίας, ἀλλὰ τὸ πράττει μετὰ τόσης χάριτος καὶ κομψότητος, μετὰ τόσης πνευματικῆς εὐκοσμίας, μετὰ τόσης ἀκάκου παρηγορίας, ὥστε ἡ ἀγνή καὶ ἄδολος ψυχὴ τοῦ ἀναγνώστου, οὐδὲν τὸ κατ' αἴσθησιν καὶ ὑλοπρεπὲς δύναται νὰ συλλάβῃ ἐκεῖ, οὐδὲν ἄλογον πάθος εἰμφορεῖ διὰ μέσου τῶν γραμμῶν νὰ διακρίνῃ.

Ἴδου δείγματά τινα:

- Ἀπ. 57. Στάσου ἀπ' ἀντίκου φίλε μου,
ν' ἀστράψουνε τὰ μάτια σου
τὴν χάριν τῶν ποῦ κρύβουν.
50. Τὸ φεγγάρι ἔδυσσε καὶ ἡ ποῦλια
ἦλθαν τὰ μεσάνυχτα, ἡ αὐγὴ κοντεύει
καὶ ἐγὼ μοναχὴ κοιμοῦμαι.
88. Γλυκεῖα μητέρα, δὲν μπορῶ στὸν ἐργαλειὸ νὰ φαι-
ῆ Ἀφροδίτῃ ἢ λυγερῇ μ' ἐσκλάβωσε βαρεῖα [νω
μ' ἔρωτα ἐνὸς παλληκαριοῦ...
35. Ὁ ἔρωσ ὅσῳ τὸν ἄνεμο ταράζει τὴ ψυχὴ μου,
ποῦ τῶν δρυῶν τοῖς κορυφῆς ὀρμητικὰ τινάζει.
38. Ξανά καὶ πάλι ὁ ἔρωτας μοῦ παραλύει τὰ μέλη,
αὐτὸ τὸ γλυκύπικρο ἔρπετό, τὰ κατανίκητο πρᾶμα.

Μεταβαίνω τώρα εἰς τὴν παράθεσιν τῶν ᾠδῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν στενὴν καὶ θερμὴν φιλίαν, ἣν ἐδείκνυεν ἡ Σαπφὴ πρὸς τὰς φίλας τῆς καὶ ἦτις τόσον ἀδίκως παρηγορηθεύθη. Ἡ πρώτη τῶν ἐπομένων εἶναι ἡ πολυθρόνητος πρὸς τὴν φίλην αὐτῆς Ἀνακτορίαν ἀφιερωμένη, ἣτις ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐθεωρεῖτο κακῶς, ὡς πραγματευομένη περὶ ἀνδρός τινος καὶ οὐχὶ περὶ γυναικός, πλησίον τῆς ὁποίας παρεκάθητο νεανίσκος, οὗ τὴν ἐκεῖ παρουσίαν ζηλοτύπως βλέπει ἡ Σαπφὴ:

Ἀρ. 2.

Ὡσάν Θεὸς μοῦ φαίνεται ἐκεῖνος,
ποῦ κάθεται ἀντίκου σου κι' ἀκούει
ὅλα τὰ ζαχαρένια σου λογάκια
καθὼς καὶ τὸ ἐράσμιό σου γέλιο.
Μέσα στὰ στήθη μου ταράζει' ἡ καρδιά,
ὅταν γυρίσω καὶ σὲ δῶ εἰς τὴν στιγμή
κόβει' ἡ γλῶσσά μου, πιάνει' ἡ φωνή,
λεπτὴ φωτιὰ τὸ σῶμά μου διαπερνᾷ,
τὰ μάτια μου δὲν βλέπουν, ταυτιὰ βουίζουν·
ἰδρῶς μὲ περιχύνει καὶ ὅλη τρέμω
κι' ἀπὸ τὸ χόρτο κιτρινίζω πρὸ πολὺ
καὶ ἀπὸ τὸν πόνο μου ὡσάν τρελλὴ
κοντὰ στὸ ψυχομάχημά μου φαίνομαι.

Ἐδῶ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται βῶν τὸ ἐρωτικὸν πάθος μᾶλλον, ἢ ἡ μητρικὴ στοργὴ καὶ ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιμέλεια· ἀλλ' ἂν ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι «ἄλλοι καιροὶ ἄλλα ἤθη» καὶ ὅτι ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐν Κρήτῃ ἦτο ἐπιθεδλημένον ὑπὸ

τῶν νόμων τῆς πολιτείας παῖδες καὶ νεανίσκοι ἀποτελοῦντες ὁμάδας τὰς λεγομένας βούας, νὰ τίθενται ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν πρεσβυτέρων ἀνδρῶν καλουμένων βουαγῶν ἢ ἀγελαρχῶν, οἵτινες ἤσκουν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ οἵτινες, διὰ νὰ κατακτῶσι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παιδῶν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς αὐτοὺς, ἀνέπτυσσον ζωηρότατα πρὸς τοὺς παῖδας αἰσθήματα· ὅταν γνωρίζωμεν ἐπίσης, ὅτι καὶ ἐν Λέσβῳ καὶ ἐν Σπάρτῃ ὑπῆρχε διαδεδομένη ἡ συνήθεια σοφῶν ποιητῶν καὶ ἐν γένει μουσοφιλεῖς δέσποιναι νὰ προσελκύωσιν εἰς τὸν οἶκόν των νεαρὰς κόρας καὶ νὰ φροντίζωσι περὶ αὐτῶν μετὰ θερμῆς ἀγάπης πρὸς βελτίωσιν τῶν τρόπων αὐτῶν τῶν κοινωνικῶν, τοῦ ἠθῶς των, καὶ πρὸς μόρφωσιν τῆς διανοίας των, ὅτι δὲ συχνάκις ἐν τῷ εὐφραντάστῳ ἑλληνικῷ λαῷ τὸ ζωηρὸν τῆς φιλίας αἰσθημα ἐξωτερικεύετο διὰ λόγων ὑπὸ τύπον βαθύτερον, ὁμοιάζοντά πως πρὸς ἔρωτικὸν πάθος, εἶναι εὐκόλον νὰ ἐννοήσωμεν τὰς ἀφορμὰς τῆς παρεξηγήσεως, τὰς ὁποίας αἱ ἔρωτοειδεῖς ᾠδαὶ τῆς Σαπφοῦς ἔδωκαν εἰς τοὺς μὲν βάσκανον ὄμμα παρακολουθοῦντας τὰ κατ' αὐτὴν μεταγενεστέρους κωμικούς. Ἐδῶ πάλιν ἐνθυμούμεθα τὰς κατὰ τοῦ Σωκράτους τῶν ἐχθρῶν του ἀτοπωτάτας σπερμολογίας, διὲ τὸν ἀγνὸν ἔρωτά του πρὸς τὸ καλόν, πρὸς τὸ ὠραῖον, ὅστις πολλάκις τοσοῦτον τὸν ἐμέθυσκε καὶ τὸν καθίστα ἐνοστατικὸν τοῦ ὠραίου λάτριν, ὥστε νὰ μαστιγῶθῃ σκληρῶς ὡς διαφθορεὺς τῶν νέων ὑπὸ τῆς ἀτασθάλου γλώσσης τῶν κωμικῶν, μὴ δυναμένων ἐκ κακεντρεχείας καὶ ἀμαρτωλῆς ψυχῆς νὰ διεισδύσωσιν εἰς τὰ ἀγνά τοῦ Σωκράτους αἰσθήματα πρὸς τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν καλλονὴν τῶν ἐταίρων καὶ συνόντων αὐτοῦ.

Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ τὴν Σαπφῶν ἢ φίλην τῆς Ἀνακτορίας π. χ. εἰς ἣν ἀποτείνει τὴν πρὸ μικροῦ ἀναγνωσθεῖσαν χαρακτηριστικωτάτην ταύτην ᾠδὴν, θὰ ἦτο, ὑποθέτω, ἀνιμφιδόλως ἐκ τῶν συμπαθεστάτων καὶ εὐμουσοτάτων παρθένων τῆς σχολῆς τῆς, ἣν θὰ εἶχε προικίσει ἡ φύσις μὲ ὅλα τὰ πλούσια δῶρά της καὶ ἣν ἡ μουσοτραφῆς Σαπφῶν θὰ κατηγλάισε διὰ τῶν ἀμαράντων ἀνθέων τῆς παιδείας καὶ τῆς μουσικῆς· διὰ τοῦτο αἰσθάνεται δικαίως πρὸς αὐτὴν θερμοτάτην ἀγάπην, ἣν μετὰ λυρισμοῦ φλογεροῦ καὶ ποιητικῆς ἐξάρσεως καὶ ἀδείας τονίζει ζηλοτύπως, ὅταν νεανίσκος τις παρακαθήμενος παρὰ τὴν μαθήτριαν ἀπειλεῖ νὰ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν ἀρμονικὸν μέχρι τοῦδε κύκλον τῶν δύο φίλων καὶ νὰ διαταράξῃ τὴν βαθεῖαν φιλίαν των, παραπλανῶν ἴσως διὰ τῶν θελγῆτρων του τὴν περικαλλῆ νέαν εἰς τὰ δίκτυά του τὰ ἀπαλὰ καὶ ἐπικίνδυνα. Ἡ Σαπφῶν αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τὴν κρατήσῃ αἰχμάλωτον εἰς τὴν ἀγάπην της, εἰς τὸν ἔρωτά της, ὅστις τῇ ὑπισχνεῖται τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ ψάλλει πρὸς τὴν ἠδύλαλον καρδίαν τῆς ἡμερῶν γελώσης φίλης τῆς τὴν γλυκυτάτην ταύτην ᾠδὴν. Πέρα τούτου πᾶσα ἄλλοία γνώμη καὶ διάφορος ἀντίληψις θὰ εἶναι λίαν παρακεκινδυνευμένη, μὴ στηριζομένη ἐπὶ

οὐδεμιᾶς πραγματικῆς βάσεως καὶ οὐδὲν ἔχουσα παρ' αὐτῇ τὸ ἀβίαστον καὶ φυσικὸν ἐκ τοῦ ὅλου τῆς Σαπφοῦς βίου καὶ τῶν ποιημάτων αὐτῆς ἐξαγόμενον.

Τὸν αὐτὸν σχεδὸν σκοπὸν ἀλλ' εἰς πολὺ μετριωτέραν κλίμακα ἔχουσι καὶ αἱ ἄλλαι ᾠδαὶ αἱ πρὸς φίλας τῆς Σαπφοῦς ποιηθεῖσαι καὶ αἵτινες ἐντὸς τῆς τελευταίας 12ετίας ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τῶν Ἀγγλων **Grenfell** καὶ **Hunt** ἐν Ραγιούμ τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς τάφοις εὐρεθέντων παπύρων, ἐξ ὧν μᾶς ἔδωρήθησαν κατὰ τὴν τελευταίαν 20ετίαν, ἡ περίφημος τῶν Ἀθηναίων πολιτεία τοῦ Ἀριστοτέλους, κωμῳδία τοῦ Μενάνδρου, ποιήματα τοῦ Βακχυλίδου, λόγοι τοῦ Ὑπερείδου καὶ πολλὰ ἄλλα ἀποσπάσματα μικροτέρας ἀξίας. Αἱ ᾠδαὶ τῆς Σαπφοῦς πρὸ δύο μόνον ἐτῶν ἐξεδόθησαν διὰ τοῦ τύπου εἰς πρώτην ἔκδοσιν, πέρυσι δὲ καὶ εἰς δευτέραν.

Δυστυχῶς ἐκ τῶν 7 τεμαχίων τῆς Σαπφοῦς, τὰ περισσότερα εἶνε δεινῶς ἠκρωτηριασμένα, ἐξ ὧν κατωρθώθη μόνον δι' ἀτρυτῶν τῶν φιλολόγων κόπων ν' ἀναγνωσθῶσιν ὀπωσοῦν δύο ᾠδαὶ πρὸς τὴν καὶ ἄλλοθεν γνωστὴν φίλην τῆς Σαπφοῦς, τὴν Ἀθθίδα, δύο πρὸς τὸν ἀδελφόν της Χάραξον καὶ ἕτερα πρὸς τὴν φίλην τῆς Γογγύλαν. Ἄν δὲ καὶ ὁμολογῶ ὅτι ἡ διόρθωσις τῶν ἐφθαρμένων νέων ᾠδῶν, καὶ ἡ ἐννοια καὶ παράφρασις αὐτῶν εἶναι λίαν ἀμφίβολος καὶ ἐπισηφαλῆς, ὀπωσοῦντε θὰ προσπαθῆσω ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέχρι τοῦδε φιλολογικῶν ἐργασιῶν νὰ ἀποδώσω ὡς οἶόν τε πιστῶς τὸ νόημα καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν βοήθειαν πρὸς λύσιν τῶν περὶ Σαπφοῦς ζητημάτων. Ἡ πρὸς τὴν Ἀθθίδα ᾠδὴ ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Ἡ γλυκεῖα Ἀθθίς μου ἀκόμη δὲν ἐγύρισε,
κι' ἀπὸ τῆ λύπη μου ἐγὼ κοντεύω νὰ πεθάνω·
θυμοῦμαι ὅταν ἐφευγε πῶς ἔκλαιε πικρά,
καὶ μουλεγε «Σαπφῶ μου, τί σκληρὰ ἡ τύχη μας,
σ' ὀρκίζομαι πῶς φεύγω ἀπὸ κοντὰ σου ἄθελα»·
κι' ἐγὼ τῆς ἀπεκρίθηκα· «εἰς τὸ καλὸ νὰ πᾶς
καὶ μὴ ξεχνᾷς τὴ φίλην σου ποῦ τόσον σὲ ποθεῖ·
κι' ἂν λησμονῆς ἐσύ, σοῦ τὲς θυμίζω ἐγὼ
τὲς τόσες μέρες τὲς ὠραῖες ποῦ περνοῦσαμε·
μὲ στέφανα ἀπὸ ρόδα κι' ἀπὸ μενεξέδες
θυμᾶσαι ποῦ στεφάνωνες τὰ δλόχρυσα μαλλιά;
τοῖς γιρλάνδες ποῦ στὸν ἄσπρο σου λαιμὸ κρεμνοῦσες
ποῦσαν πὸ πολλῶν λογίων λουλούδια καμωμένες;
τὰ μῦρα τὰ βασιλικά, ποῦ ἄλειφες τὴν κόμη,
κι' ἐπάνω σὲ προσκέφαλα καθόσουν μαλακά,
καὶ τὸ χεράκι σου ἄπλωνες σὲ διαλεχτὰ φαγεῖα
κι' ἀπὸ ποτήρια καθαρὰ γλυκὰ ποτὰ ροφοῦσες;...

Ἡκούσατε πόσον ἀπλῶς καὶ ἀφελῶς ψάλλει ἡ Σαπφῶ μίαν συνήθη ἀνάμνησιν πρὸς τὴν ἀπουσιάζουσαν φίλην τῆς Ἀθθίδα, μεθ' ἧς βεβαίως εἰς τὸν μουσοπόλον της οἶκον μιζὶ ἐπεμελήθησαν τῆς χαριτωμένης κομμώσεώς των, ἐστέφθησαν δι' εὐόσμων ρόδων καὶ ἴων, συνεζήτησαν ἀθορύβως περὶ ὅλων τῶν καλλιτεχνικῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας καὶ ὡς γνήσιαι μεσημβριναί, ὡς ἀπολαυστικαὶ Ἀνατολίτισσαι, ἐγεύθησαν νόστιμα φαγητὰ καὶ ἔπιον ὠραῖον οἶνον τῆς πολυκάρπου Λέσβου!! πόσον ἠδεῖα θὰ παρήρ-

χετο ἡ ζωὴ τῶν ὠραίων ἐκείνων νεανίδων, ἐν μέσῳ τοῦ γλυκυμόλλου ἐκείνου περιβάλλοντος!!

Ἡ Βα ᾠδὴ ἀναφέρεται ἐπίσης πρὸς τὴν Ἀτθίδα καὶ ὀμιλεῖ περὶ τῆς Μνασιδίκας, κοινῆς φίλης των, ἣτις ἀπελθοῦσα μακρὰν εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας, ζῆ μᾶλλον μὲ τὰς παλαιὰς ἀναμνήσεις τοῦ σχολείου τῆς Σαπφῶς:

Ἡ Μνασιδίκα ἡ φίλη μας, ὠραία μου Ἀτθίς, πέρα στὰς Σάρδεις κατοικεῖ μὰ ὁ νοῦς της εἶναι ἔδω· θυμᾶται πῶς περνούσαμε μαζί στή συντροφιά μας, ὅταν σὲ παρωμοιάζε μ' ἀθάνατη θεά, κ' ἠψφραίνετο στὸ ἄσμα σου τ' ἀρμονικὸ καὶ θεῖο. Μὰ τώρα μέσ' τοῖς Λυδικῆς γυναῖκες χύνει λάμψη, σὰν τὸ φεγγάρι τάργυρό, π' ὅταν ὁ ἥλιος δύσῃ, ἀπὸ τὰς τέρια τοῦρανοῦ περισσὰ ἐκείνο λάμπει, καὶ ρίχνει τοῖς ἀχτίνες του στὸ κῆμα τοῦ πελάγους, καὶ μέσ' τὰ λουλουδιόσπαρτα χωράφια καὶ στοὺς κάμπους, ποῦ ἡ δροσιὰ ἢ ἀπαλὴ παντοῦ ναι σκορπισμένη, καὶ πάνω στὰ τριαντάφυλλα καὶ τὸν λωτὸ τὸν μελένιο. Κι' ὅταν ὁ νοῦς της πρὸς ἔδω συχνὰ πυκνὰ γυρίζῃ, καὶ τῆς Ἀτθίδος τὸνομα τὰ χεῖλη της προσφέρουν, πόθος τρώγει τὸ σῶμά της καὶ πόνος τὴν καρδιά της. Καὶ μέσ' τὴν μαύρη τὴ νυχτιὰ ἀκούω ν' ἀντηχῆ μέσ' ἀπ' τὸ ἄγριο πέλαγος ἢ γνώριμη φωνὴ της καὶ σὰν νὰ λέγῃ λυπητερά «μὴ μὲ ξεχνᾶτε φίλοι».

Λίαν ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ δύο ἄσματα τῆς Σαπφῶς πρὸς τὸν ἀδελφὸν της Χάραξον, ὅστις καθ' ἃ διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος (II 135), ἀπησχολημένος εἰς τὸ ἐμπόριον οἴνων μεταξὺ Λέσβου καὶ Ναυκράτιδος τῆς Αἰγύπτου, εἶχεν ἐξοκεῖλει ἠθικῶς συζῶν μετὰ τινος ἐταίρας Δωρίχας, ἐχούσης καὶ τὸ χαϊδευτικὸν ἐπωνύμιον «Ροδῶπις», διὰ τὴν ὠραιότητα αὐτῆς. Κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τούτου ἡ Σαπφῶ συνέθεσε καὶ ἀπέστειλε κέρτομον καὶ δριμὺν πειρακτικὸν ποίημα, ἐλέγχουσα μετὰ πολλῆς πικρίας τὴν ἐλαφρότητα τῶν ἠθῶν τοῦ ἀκολάστου καὶ ἀσώτου ἀδελφοῦ. Κατὰ κακὴν τύχην τοῦ ἐπιπληκτικοῦ τούτου ἄσματος ὀλίγοι στίχοι σώζονται καὶ οὗτοι δεινῶς ἠκρωτηριασμένοι· ἐν τούτοις δύνανται ὅπως δὴ ποτε νὰ δώσουν μικρὰν τινα ἰδέαν περὶ τῶν αὐστηρῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς, ἃς ἐπρέσβευεν ἡ Σαπφῶ καὶ πρὸς ἃς ἐνόει νὰ συμμορφωθῆ καὶ ὁ ἀνυπότακτος ἀδελφός της.

«Γι' αὐτὸ σὲ γλέντια καὶ χοροὺς γυρίζεις μὲ ξενύχτες, κ' ἐγύρισε τοῖς πλάτες σοῦ πρὸς τοὺς καλοὺς καὶ ἀξιούς· καὶ μένανε περιφρονεῖς καὶ λέγεις πῶς ἀγάθι φαρμακερὸ ἐφύτρωσα μέσα εἰς τὴν καρδιά σου, καὶ μὲ λυπεῖς πολὺ βαρεῖά μὲ τὴν ἀδιαντροπιά σου· ποῦ τὸ συγκῶτι σου νὰ πρησθῆ πὸ βάσανα καὶ πάθη... γιὰ πολὺ μ' ἐθύμωσες... ὅπως μὲ ξεύρεις πάντα.

.....

Καὶ φαίνεται ὅτι ὁ Χάραξος ἀναγνώσας τὴν πικρὰν αὐτὴν σάτυραν ἠσθάνθη μετάνοιαν διὰ τὸν παράλυτον βίον του καὶ ἀπεφάσισεν ἐπανερχόμενος εἰς τὴν φίλην πατρίδα νὰ συμφιλιωθῆ μετὰ τῆς ἐξωργισμένης ἀδελφῆς· ἢ εἶδησις τῆς μελλούσης ἀναχωρήσεως τοῦ Χάραξου ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἢ διὰ παντὸς ἐγκατάλειψις τῆς ἐταίρας Ροδῶπιδος καὶ ἡ ταχεῖα κατεύθυνσις αὐτοῦ εἰς Μυτιλήνην δονοῦν μελωδικώτατα τὰς χορδὰς τῆς Σαπφικῆς λύρας, ἣτις ἐκχέει γλυκυτάτους φθόγγους ἀδελφικῆς στοργῆς καὶ ἐγκαρδίων εὐχῶν περὶ αἰσίας ἐπανόδου εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀπολωλότου προβάτου. Ἡ ᾠδὴ ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ὀλόχρυσες Νεραΐδες, δόστε ὁ ἀδελφός μου εὐτυχισμένος κι' ἄβλαβος στὸ σπίτι του νὰ φθάσῃ, κι' ὅσα ἢ καρδιά του πιθυμεῖ γρήγορα νὰ γενοῦν, κ' εἰς ὅσα δὲν ἐπέτυχε τώρα νὰ τὰ κερδίσῃ, γιὰ τὴν χαρὰ τῶν φίλων του καὶ τῶν ἐχθρῶν τὴν λύπη. Κ' εἶθε ποτ' ἔλλη μιά φορὰ μὴ μὲ κακοκαρδίσῃ, ἀλλὰ νὰ θέλῃ νὰ τιμᾷ πάντα τὴν ἀδελφή του. Κι' ἂν κάποιε τὸν πείραξῃ, γρήγορα νὰ ξεχάσῃ τοὺς στίχους κείνους τοὺς πικροὺς ποῦ τοῦγραψα μὲ πόνον, κι' ἀνοιξά μέσ' στὰ στήθη του φαρμακερὴ πληγῆ· καὶ δόστε νᾶλθῃ ποθητὸς μέσα στοὺς συμπολίτες, ἀφοῦ μέσ' ἀπ' τὰ στήθη του τὸ πάθος ξερριζώσῃ... Κι' ὅταν στῆ γῆ τὴν πατρικὴ τὸ πόδι του πατήσῃ, καλαὶ θεαί μου, δόστε του σύζυγο ἀξία ναῖρη, ἀπὸ τῆς Λέσβου τοῖς καλῆς καὶ διαλεχτῆς παρθένες. Καὶ σὺ Ροδῶπι, στρίγλα, χαμήλωσε τὸ μέτωπο, καὶ γύρευε ἄλλου ἀγκαλιά κατὰ τὸ σύστημά σου.....

Μετὰ τὰς δύο ταύτας πρὸς τὸν ἀδελφὸν ᾠδὰς τῆς Σαπφῶς, τίς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ πλέον περὶ τῆς ἀγαθῆς σωφροσύνης καὶ τοῦ ἀγνοῦ παρελθόντος τῆς ποιητρίδος, ἀφοῦ τοιαῦτα πεπυρακτωμένα βέλη ἐκσφενδονίζει κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ διὰ τὴν πρὸς τὴν Ροδῶπιν καράνομον σχέσιν — πρᾶγμα ἄλλως συνηθέστατον καὶ ἀσκανδάλιστον παρὰ τοῖς παλαιοῖς· διότι θὰ ἦτο ἀδύνατον, οὐδὲ κατὰ φαντασίαν νὰ ἐλέγχῃ τόσον ὑπερβολικῶς τὸν ἀδελφὸν καὶ νὰ κύπτῃ οὗτος τὸν αὐχένα, ἂν οὗτος ἐγνώριζεν — ὡς ὄφειλε νὰ ἠξεύρῃ ἀναμφισβητήτως — ὅτι ἡ πρόθυμος εἰς κατακρίσεις καὶ ἐλέγχους ἀδελφῆ εἶχε διακεκομμένους τοὺς δεσμοὺς πρὸς τὸν ἐνάρετον βίον καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἠθικὴν· καὶ πῶς θὰ ἐτόλμα ἡ ἀμαρτωλὴ Σαπφῶ νὰ ρίψῃ λίθον ἀναθέματος — γυνὴ αὐτὴ κατὰ ἀνδρὸς — ἐὰν ἐν τῇ συνειδήσει της δὲν ἠσθάνετο καὶ ἄγνον τῆς Ἐστιάδος τὸ πῦρ; Ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις τῆς ποιητρίδος αἱ στερεαὶ τῆς ἠθικῆς βάσεις, ἢ ἐλευθεριότης τῆς καρδίας καὶ τὸ εὐπαρρησίαστον καὶ εἰλικρινὲς τῆς ἀνατροφῆς διαλαλοῦνται καὶ ἐκ τοῦ δοκιμαστικοῦ πειρακτικοῦ ἄσματος τοῦ συγχρόνου καὶ συμπατριώτου αὐτῆς ποιητοῦ Ἀλκαίου, δι' οὗ προσεφώνησεν αὐτὴν ψάλλον:

«ἀγνή Σαπφῶ, μαυρομαλλοῦ καὶ γελαστὴ παρθένα θέλω γιὰ κάτι νὰ σοῦ πῶ μὰ ἢ ντροπὴ μὲ δένει.»

Τίς ἰσχυροτέρα μαρτυρία ἢ ἡ τοῦ συγχρόνου αὐτῆς ποιητοῦ Ἀλκαίου τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά ἐδονεῖτο — ὡς φαίνεται — ὑπὸ ἐρωτικοῦ πάθους πρὸς τὴν συνάδελφον, ἀλλ' ὃν ἡ αἰδῶς καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν εὐγενῆ καὶ καλλιστέφανον παρθένον τὸν ἐμποδίζει νὰ ἐξομολογηθῆ φανερὰ τὸ πάθος του; ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπάντησις τῆς Σαπφῶς ἐνισχύει περισσότερο τὴν περὶ ἐαυτῆς ἀγαθὴν ὑπόληψιν, ὅταν ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν μὲ δριμύλον ὕφος καὶ μὲ εἰλικρινῆ παρρησίαν ὡς ἐξῆς:

Ἄρ. 23. «Ἄν εἶχες πόθον μέσα σου καλὸν νὰ φανερώσῃς, κ' ἢ γλῶσσά σου δὲν ἐκρυβε κάτι κακὸν ποκάτω, ἢ ἐντροπὴ δὲν ἔκλειε τὰ μάτια σου καθόλου, καὶ θὰ μιλοῦσες ἀνοιχτὰ ἀφοῦ θὰ ἦσαν δίκαια.»

Ἄλλ' ἢ Σαπφῶ δὲν εἶμα μόνον τὴν ἀπλὴν καλλονὴν τῆς μορφῆς· τοῦναντίον ἐπεθύμει ταύτην ἐστολισμένην μὲ ὅλα τὰ χαρίσματα τῆς ψυχῆς, τὴν μουσικὴν παιδείαν, τὴν ποιητικὴν δεξιότητα καὶ τὴν καθόλου πνευματικὴν καλλονὴν· ἐὰν δὲ τῇ ἐπεδᾶλλετο νὰ ἐκλέξῃ μετὰ τῆς καλλονῆς τοῦ σώματος καὶ τῆς πνευματικῆς μορφῆς·

σεως, θὰ προέκρινεν ἀναμφισβόλως τὴν δευτέραν, ἀφοῦ ψάλλει πρὸς τὰς ὠραίας ἀλλ' ἀμαθεῖς :

Ἄρ. 12. Ἐγὼ δὲ θάλλαζα ποτὲ τὸ ἰδικὸ μου πνεῦμα, μετ' ἡ γλυκειὰ σὰς ὠμορφιά ὠραῖές μου κοπέλλες.

ἢ ὅταν κρίνη περὶ τοῦ ὠραίου καὶ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου λέγουσα :

Ἄρ. 32. ἢ τοῦ προσώπου ὠμορφιά κτυπᾷ στὰ μάτια μόνο, μὰ ἢ καλωσύνη τῆς ψυχῆς φέρνει ὠμορφιά ἐπίσης.

ἢ ὅταν στρέφη τὸν νοῦν τῆς πρὸς τὰς ἐπὶ τῷ πλούτῳ των ὑπερηφάνους ἀλλ' ἀπαιδεύτους γυναῖκας, αἵτινες δὲν ἐσκιάσθησαν ὑπὸ ποιητικὴν δάφνην καὶ δὲν ὠσφράνθησαν τῶν ρόδων τῆς Πιερίας λέγουσα :

Ἄρ. 69. Σὰν ἀποθάνης καὶ ταφῆς ὅλοι θὰ σὲ ξεχάσουν, κ' οὔτε κανεῖς θὰ σὲ τιμᾷ· γιατί ποτὲ δὲν πῆγες στῆς Πιερίας τὸ βουνό, γιὰ νὰ μαζεύσης ρόδα· λησμονημένη κ' ἀγνωστὴ θὰ κείτεσαι στὸν Ἄδη, καὶ ἡ ψυχὴ σου θὰ πετᾷ μετ' οὓς νεκροὺς τοὺς Ἰμαύρους.

Κατόπιν τῶν ὀλίγων τούτων ποιητικῶν στροφῶν, θὰ ἠδύνατό τις νὰ συμπράνη μόνον ὅτι ἡ Σαπφὼ ἦτο μεγάλη ποιήτρια καὶ αἰθεροδύμων ἐρμηγεύτρια τῶν πόθων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας· ἀλλ' ἦτο πρὸς τούτους καὶ φιλόστοργος μήτηρ καὶ ἀκοίμητος ἄγγελος τοῦ ἀνεκτιμήτου κειμηλίου, τῆς μικρᾶς τῆς κόρης Κλαΐδος, ἣν αἱ μητρικαὶ τῆς ἀγκάλαι ἀνέθρεψαν καὶ ἡ λιγεῖα φωνῆ τῆς τῆς βρέφους ἐλίκνισεν. Ἴδου τί λέγει περὶ αὐτῆς :

Ἄρ. 84. Ἐγὼ μὴ κόρη ὠμορφῆς ποῦ μοιάζει ἡ θωριά τῆς μετ' ἡ λουλούδια τὰ χρυσᾶ, τὴν ποθητὴ Κλαΐδα, γι' αὐτὴν ἐγὼ δὲν θάλλαζα καὶ ὅλην τὴν Λυδίαν οὐδὲ τὴν Λέσβον τὴν κλεινὴν...

Ἄλλὰ θὰ ἦτο σημαντικὴ παράλειψις, εἰάν δὲν ἀνεγίνωσκον τινὰ ἐκ τῶν ἀμιμήτων ἐπιθαλαμίων ἢ γαμηλίων ἀσμάτων τῆς Σαπφούς, τὰ ὁποῖα ἤδοντο κατὰ τὰς γαμηλίους τελετὰς ὑπὸ χρῶν καλλικελάδων νεανίσκων καὶ νεανίδων καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἡ Σαπφὼ ἀνέδειξεν ὅλην τὴν ἐν τῷ ρυθμῷ ζωγραφικὴν αὐτῆς δεινότητα, ἠνωμένην μετ' ἀνεφράστου γλυκύτητος καὶ ἀφειλείας. Τὰ σωζόμενα τῶν ἐπιθαλαμίων τεμάχια δεικνύουν βεβαίως ἀγάπην τῆς Σαπφούς πρὸς τὴν ὠραιότητα τῆς φύσεως καὶ τὴν λατρείαν πρὸς τὰ ἄνθη καὶ δὴ τὰ ρόδα, τοὺς βασιλεῖς τῶν ἀνθέων. Διὰ νὰ κατανοήσῃ δὲ τις τὴν χάριν τῶν ἐπιθαλαμίων τῆς μελωδοῦ, ἀρκεῖ νὰ τὰ συγκρίνη πρὸς τὸν δόκιμον Ῥωμαῖον ποιητὴν Κάτουλλον, τὸν δεξιὸν μιμητὴν αὐτῆς, τοῦ ὁποίου ὁμοίως ὁ σωζόμενος ὑμέναιος ἀπέχει τῶν ἐπιθαλαμίων τῆς Σαπφούς ὅσον ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν.

Ἴδου δείγματά τινά, ὧν τὸ Ἄσον θὰ ἐψάλλετο, ὅταν ὁ γαμβρὸς ἐπλησίαζε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον τῆς νύμφης ἐν τῇ γαμηλίῳ πομπῇ :

Ἄρ. 89. Σηκώσετε ψηλά τὴν στέγη —
ὦ ὑμέναιε! —
σηκώσετε ψηλά, μαστόροι·
ὦ ὑμέναιε!
εἰσέρχεται ὁ γαμβρὸς ὡσάν τὸν Ἄρη,
ἠψηλότερος κ' ἀπὸ τὸν πρὸ ἠψηλὸ ἀνδρα.

Εἰς τὸ Βον ἀπόσπασμα θαυμαστὸν διὰ τὴν

ἠδύτητα τῆς γλώσσης τοῦ πρωτοτύπου, ἡ Σαπφὼ παραβάλλει τὴν ζωρότητα καὶ τὴν παρθενικὴν κολλονὴν τῆς νύμφης πρὸς σπάνιον τι εἶδος μήλου, τὸ ὁποῖον λησμονηθὲν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου, μόνον τοῦ ἀπερρόφησε ἀνενόχλητον ὅλην τὴν δρόσον καὶ τὸν χυμὸν τοῦ δένδρου.

Ἄρ. 91. Ὡσάν τὸ μῆλο τὸ γλυκὺ ποῦ κόκκινο σαλεύει στὴν ἄκρη, ἄκρη τῆς μηλιάς, ποῦ τὸ ἐλησμονήσαν ἐκεῖ οἱ μηλοκόποι... κ' ὅμως δὲν τὸ λησμονήσαν... νὰ φθάσουν δὲν μπορούσαν.

Ἄλλαχοῦ παραβάλλει τὴν ἔρημον παρθένον, τὴν ἀνευ προστασίας καὶ φροντίδος ἀνδρὸς πρὸς ὑάκινθον τοῦ βουνοῦ, τὸν ὁποῖον ἀσπλάγγως πατεῖ ὁ τυχαίως ἐκεῖθεν διαβαίνων ποιμὴν...

Ἄρ. 92. Σὰν τὸν ὑάκινθο τοῦ βουνοῦ, ποῦ οἱ βοσκοὶ [πατοῦνε, καὶ τᾶνθος τουτὸ βουσσινὶ γέρνει τὴν κεφαλὴ του...

Ἄς ἴδωμεν τώρα καὶ τινὰ ἐκ τῶν πολλῶν πρὸς τὸν γαμβρὸν ἐγκωμίων τῆς :

Ἄρ. 96. Εὐτυχισμένε μου γαμβρέ, ὁ γάμος σου ἐτελέσθη, κ' ἔχεις τὴν κόρη τὴν τρανὴ, ποῦ ἡ καρδιά σου [ἐπόθει.

Ἄρ. 97. Χαριτωμένη ἔναι ἡ μορφή,
τὰ μάτια σου ἔναι ὠραία
κ' εἰς τὸ γλυκὺ σου πρόσωπο
εἶναι χυμένος ὁ ἔρωσ·
π' ὅλους τοὺς ἄλλους ἔξοχα
σ' ἐτίμησε ἡ Ἄφροδίτη.
κτλ. κτλ.

Παρόμοια ψάλλει ἀκόμη καὶ σήμερον ἡ ἀθάνατος μοῦσα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ὅταν κατὰ τοὺς γάμους παρθένοι καὶ νέοι, ὅπως καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Σαπφούς, ἐπαινοῦσι τοὺς νεονύμφους λέγοντες πρὸς τὸν γαμβρὸν π. χ.

Γαμβρέ μου χρυσοφρόνιμε, πῶχεις ἀγγέλου χάρι
ἔχεις καὶ μάτια ὀλόμαυρα καὶ φρύδια σὰν γαϊτάνι.

Γαμβρέ μου πὸ ἠψηλὴ γενεὴ κ' ἐμορφοκαβαλλάρη,
νὰ τραγουδᾷ νὰ σὲ παινῶ, γιατί εἶσαι παλληκάρι.

Ψιλὲ σγουρὲ βασιλικὲ μετ' ἡ χρυσᾶ κλωνάρια,
πρέπου σου σένα νιόγσμβρε, παινέματα καὶ χάρια.

Γαμβρέ μου χρυσοφρόνιμε, σοῦ πρέπουν τὰ τραγούδια,
γιατί ἔναι τὰ ματάκια σου, σὰν τὰ χρυσᾶ λουλούδια.

καὶ τινὰ καὶ πρὸς τοὺς δύο νεονύμφους :

Ἐμορφή ποῦναι ἢ νιόνυφη, μ' ἀλήθεια καὶ στὸ ταίρι,
σὰν ἀσημένιος μαστραπᾶς, μετ' ἡ χρυσὸ τὸ χέρι.

Ἐμορφή ποῦναι ἢ νιόνυφη, φρεγάδ' ἀρματωμένη
κ' ἐπῆρεν ἀνδρα πὸ γενεὴ κ' ἠβγεν ἀξάκουσμένη.

Σήμερο λάμπ' ὁ οὐρανός, σήμερο λάμπ' ἡ ἡμέρα,
σήμερο στεφανώνεται ἀετὸς τὴν περιστέρα.

κτλ.

Τοιοῦτον ἐν ἀτελεστάτῃ σκιαγραφίᾳ τὸ ποιητικὸν ἔργον τῆς 10ης τῶν Μουσῶν, τοῦ ἀνθους τῶν Χαρίτων, τοῦ θήλεος Ὀμήρου, ὡς τὴν ἀπεκάλεσαν ἠδὲ οἱ παλαιοί.

Ἡ ποιητικὴ δόξα τῆς Σαπφούς εἶχεν ὑπερβῆ ταῦ ὅρια τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου, ὁ δὲ πλοῦτος καὶ ἡ ἀπαλότης τῆς Σαπφικῆς στροφῆς, ἢ ζωντανὴ χάρις τῶν ποιημάτων τῆς ἐνεφύσησαν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ποίησιν τοῦ Κατούλλου τοῦ Ὀρατίου καὶ τῶν ἄλλων Λατίνων ποιητῶν γλυκύν τινα ρυθμὸν καὶ κάλλος. Χαρακτηριστικὸν

Ἡ Ἑλβετία συντρέχουσα εἰς τὰς δυστυχίας τοῦ Στρασβούργου.

(Ἔργον τοῦ γλύπτου BARTHOLDI)

δὲ διὰ τὸν θαυμασμὸν τῶν παλαιῶν πρὸς τὴν Σαπφῶ εἶνε τὸ ἀνέκδοτον τοῦ σοφοῦ καὶ ποιητοῦ Σόλωνος, ὅστις ἀκούσας ποτὲ τὸν ἀνειπιόντου νὰ ἀπαγγέλλῃ ἐρωτικὸν τι πιθανῶς ἁσμάτιον τῆς Σαπφῶς, τοσοῦτον συνεκινήθη ἐκ τῆς θελκτικότητος τοῦ ποιήματος, ὥστε ἠνχίθη νὰ μὴν ἀποθάνῃ πρὶν ἢ κατορθώσῃ καὶ ἀποστηθίσῃ τοῦτο . . .

Περὶ τῆς Σαπφῶς δύναται τις εἰς πᾶσαν στιγμήν νὰ ἐνθυμῆται τὸ ἴδιον ἑαυτῆς στιχοῦργημα, τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἐποίησε περὶ τῆς σοφῆς παρθένου ψάλλουσα :

Ἄρ. 70. Καὶ δὲν φαντάζομαι ποτέ τέτοια σοφὴ παρθένος τὸ φῶς τοῦ ἡλίου γιὰ νὰ δῆ εἰς ὄλον τὸν αἰῶνα.

Ἐπὶ τῆς βεβαίως καὶ ἄλλαι τινὲς σοφαὶ γυ-

ναῖκες, ὑψιπετεῖς ποιήτριαι καὶ μεγάλαι συγγραφεῖς· ἀλλ' ἡ τελειότης ἐκάστης γραμμῆς τῶν ποιημάτων τῆς Σαπφῶς, τὸ ἀπλοῦν μεγαλεῖον τῶν ἐννοιῶν, ἡ ζέουσα ἀπεικόνισις τοῦ ὕψους καὶ τοῦ πάθους δὲν δύναται νὰ συγκριθῶσι πρὸς οὐδεμίαν οὐδενὸς αἰῶνος γυναικείαν πνευματικὴν παραγωγὴν, δι' ἣ καὶ σήμερον ἔτι ἀφόβως δυνάμεθα νὰ ἐπανιλάβωμεν ὅ,τι οἱ ἀρχαῖοι — οἱ φειδωλοὶ ἄλλως εἰς ἐπαίνους — ἔλεγον περὶ αὐτῆς : « Σαπφῶ θαυμαστόν τι χρῆμα· οὐ γὰρ ἴσμεν ἐν τῷ τοσοῦτῳ χρόνῳ τῷ μνημονευομένῳ φανεῖσάν τινα γυναῖκα, ἐνάμιλλον ἐκείνη, οὐδὲ κατὰ μικρὸν, ποιήσεως χάριν ».

Ἐν Κων)πόλει, Ἰανουάριος 1911.

Μ. Γ. Μιχαηλίδης.

ΡΥΘΜΟΙ

I

Γύρω σ' ἐμέ τὸ δίχτυ σου σὰν τὴν ἀράχνη ὑφαίνεις
Καὶ μὲ τυλίγεις ἤσυχά χωρὶς ν' ἀντισταθῶ,
Ἄτολμη μοῖρα, πῶς μπορεῖς ἀκόμα νὰ ὑπομένῃς,
Τόσον καιρὸ τὸ θλιβερὸ χαμόγελό μου αὐτό ;

II

Στ' ἀλέτρι γέρνωντας, ὦ γῆ, βαθειὰς πληγὰς σ' ἀνοίγω,
Καὶ χάσκεις ἄφωνη χωρὶς παράπονο ἢ κραυγῆ,
Καὶ μὲ τὴν πλούσιαν ἀνοιξὶ π' ἀκαρτερεῖς σ' ὀλίγο
Ὅλη μᾶς δείχνεις τὴν τυφλὴν στῆ Μοῖρα ὑποταγῆ !

III

Πολύαστρη νύχτα στῆ βαθειὰ γαλήνη σου θάρθῶ,
Νὰ ξεκουράσω τὰ φτερά, ποῦ κλαίω, τὰ πληγωμένα,
Κ' ἐσὺ λυπήσου με, γιὰτὶ σὲ ποῖον μπορῶ νὰ πῶ,
Πῶς πάλεψα μὲ τ' οὐρανοῦ τ' ἄγρια στοιχειά — ὠϊμένα !
(Ἀθῆναι).

Δημοσθ. Δημακόπουλος.

ΕΑΡΙΝΟ

ὦ ! ἐκεῖνο τὸ ἀλάλητο στὴν ἀνοιξή,
μέσ' στῆ γλυκειά, τὴν ἀπαλὴ λαχτάρᾳ . . .
ὦ ! ἓνα πουλάκι μέσα μου λαλεῖ
καὶ τρέμει, φτερουγιάζει, λαχταρεῖ
κάτι ἀπαλὸ κι' ἀπόκοσμο πολὺ . . .
Καὶ νοιώθοντας πῶς κάτι τὸ καλεῖ
ἔξω ἀπ' τὸν ἑαυτό μου κι' ἀπ' τὴ φύση,
καὶ θαρρῶντας πῶς ἄκουσε φωνοῦλα,
τρέμει, σᾶμπως στὸ λούλουδο ἢ ἐροσοῦλα
καὶ κοντεύει νὰ φύγῃ ἀπ' τὴν ψυχὴ μου
καὶ πετῶντας στὰ μάκρη τῆς Ἀβύσσου
νὰ γίνῃ Χερουβείμ τοῦ Παραδείσου . . .

(Ἀθῆναι)

Ρῶμος Φιλύρας

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

Η ΜΟΣΧΟΥΛΑ ΤΗΣ ΠΟΝΗΡΟΥΣ

Μιά καμαρούλα χωριανή νησιώτικη ενός νέου αντρόγνυου. Όλα τὰ φτωχὰ στολίδια τῶν τίμιων φτωχικῶν σπιτιῶν τῶν νησιῶν μας, θαλμένα με πολλή προσοχή καὶ νοικοκυραδοσύνη στὴ θέση τους. Ἐνα κρεβάτι ἀπὸ στρίποδα στρωμένο με πολλὰ στρώματα καὶ καθαρώτατα μαξηλάρια καὶ σεντόνια. Ἀντίκρυ στὸ κρεβάτι, δεξιά, ἕνα εἰκονοστάσι στολισμένο με διάφορα ἀγιωτικά λουλούδια καὶ σκεπασμένο με μπερντεδάκια πού στὴ μέση ἔχουνε ἀπὸ ἕνα θαλασσι σταυρό. Κάτω ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι κρέμονται δυὸ τρία μπουκαλάκια με διάφορους ἀγισμούς, καὶ κάτω ἀπὸ τὰ μπουκαλάκια μέσα σὲ μιὰ θήκη κορνιζωμένη φαντάζουνε τὰ στέφανα τοῦ νέου αντρόγνυου. Τοῦ καντηλιοῦ ἡ φλόγα παίζοντας φωτίζει πότε ὀμυδρὰ καὶ πότε δυνατώτερα τὴν εἰκόνα τῆς Εὐαγγελίστριας τῆς Μεγαλόχαρης πού δὲν ἀπολείπει ἀπὸ κανένα εἰκονοστάσι ῥωμέϊκο.

Στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ μιὰ κούνια μωροῦ εὐρωπαϊκῆ πού τὴ φέρανε ἀπὸ τὴ Σμύρνη. Ἡ κουνουπιερίτσα τῆς στολισμένη με τριανταφυλλιές κορδέλλες· ἕνα μωρὸ ἀγοράκι κοιμάται ἡσυχὰ μέσα. Δίπλα στὴν κούνια ἕνα τραπεζάκι με πολλὰ συρτάκια γεμάτα. Ἀπάνω, δυὸ λάμπες με γλόμπους, ἕνα δυὸ κοράλια τῆς θάλασσας κάτι χοχλάδια κ' ἕνα περιστέρι ἀπὸ γύψο μ' ἕνα ποδάρι κ' ἕνα μάτι βαλμένο. Στὸ βάθος τῆς καμαρούλας μιὰ γωνιά πού καίει συντροφιαστὰ με κληματοκούτσουρα καὶ γύρω σ' ἕνα σοφρὰ καθισμένοι ἀπάνω σὲ χαμηλὰ σκαμνιά νησιώτικα συζητοῦνε ζωηρὰ τρεῖς νησιῶτες, ὁ Γιάννης τοῦ Κουλάκη, ὁ Μιχάλης ὁ Καλησπέρης, καὶ ὁ Μανώλης τοῦ Διακαντώνη. Ὁ Γιάννης εἶναι ὁ νειόγαμπρος, ὁ Μιχάλης εἶναι ὁ ἀδερφὸς τῆς γυναίκας του κ' ὁ Μανώλης γείτονας καὶ φίλος του ἀδερφικός. Ἡ νοικοκυρὰ ἡ Θεανὼ τοῦ Κουλάκη, μιὰ ροδοκόκκινη ὁμορφότατη νησιώτισσα, κάθεται με τὴ μάννα τῆς σ' ἕνα σοφρὰ στὴν ἄλλη γωνιά. Ἡ μάννα τῆς μ' ὄλο τὸν θόρυβο τῆς συζήτησης ἔχει ἀποκοιμηθεῖ καὶ ἡ Θεανὼ κάνει με ζυμῶρι φιδὲ γιὰ τὴν ἐρχομένη Κυριακὴ πού εἶναι τ' Ἀγ. Γιαννιοῦ καὶ γιορτάζει ὁ ἄντρας τῆς. Ἐνα παράθυρο δίπλα τῆς βλέπει πρὸς τὴ θάλασσα πού εἶναι μαγικώτατα φωτισμένη ἀπὸ τὴν πανσέληνο πού βρίσκεται πρὸς τὸ δύσεμα κοντοζυγώνοντας τὸν ἀντικρυνὸ βράχο. Εἶναι ἀψηλὸς καὶ στὴν κορφή πλατὺς καὶ ὄλοι τονὲ λένε ἡ Τάβλα τοῦ γιαλοῦ. Ὅλους τοὺς φωτίζει θαμπὰ ἕνα τριφύτλο πού κρέμεται χαμηλὰ ἀνάμεσά τους. Τὸ κοντράστο παίρνει καὶ δίνει,

— Αἶ, Ρήνη τοῦ Παύλου τοῦ Καλησπέρη, ἔκανε ὁ Μανώλης γυρνώντας κατὰ τὴ γερόντισσα πού μισοκοιμώντανε στὸ σοφρὰ· δὲν ξυπνᾶς πιά νὰ μᾶς κόψης τὰ λόγια; Ὁ γαμπρός σου ἐδῶ λέει πὼς ἡ κερὰ Λένη ἡ Πονηροῦ εἶχε λέει κ' ἄλλη θυγατέρα ἀπὸ τὴν Ἀσημῶ τοῦ ξαδέρφου μου τοῦ Τρεχαντά. Ἐδῶ ἔμεῖς γέννημα ἀνάθρεμα στὸ νησί δὲν τὰκούσαμε ποτὲς ἕνα τέτιο πρᾶμμα. Δὲν ξυπνᾶς κερὰ Ρήνη νὰ μᾶς πεῖς τοῦ λόγου σου πού θὰ ξέρεις, νὰ μᾶς κόψης τὰ λόγια;

Καὶ οἱ ἀγαθώτατοι νησιῶτες πού λογοφέρνανε με τόσο θόρυβο γιὰ ἕνα τόσο μικρὸ ζήτημα, σωπάσανε θρησκευτικὰ περιμένοντας τὴν ἀπόκριση τῆς γερόντισσας.

Ἡ κερὰ Ρήνη τοῦ Καλησπέρη, χοντροκαμωμένη πενηντάρη, τυλιγμένη σιὰ ρούχα τῆς ξετινάχτηκε κ' ὄσο πού σᾶς τὸ λέω μ' ὄλη τὴ διάθεση τῆς φωνῆς πού ἔχουν οἱ γυναῖκες τῶν νησιῶν μας ἀνασηκώθηκε στὸ σοφρὰ καὶ με φωνὴ δυνατὴ, πού ἤξερε πὼς θὰ τὴ σεβαστοῦνε οἱ ἄντρες.

— Γεῖά σας καὶ χαρά σας, κοιτώμουν ἐγὼ; τοὺς λέει. Ἀμὲ δὲ σᾶς ἀκούω τόση ὥρα πού λογοφέρνετε ἀδίκῶν τῶν ἀδίκων με τὸν γαμπρό μου τὸν Γιάννη; Ἀμὲ πὼς δὲν εἶχε ἡ Πονηροῦ ἄλλη θυγατέρα πρὶν τὴν Ἀσημῶ. Δὲν τὸ ἀκούσατε μαθὲς ποτέ σας γιὰ τὴ Μοσχούλα τὴ θυγατέρα ποῦκανε με τὸν ἄντρα τῆς τὸν Γιάννη τοῦ Παύλου πρὶν τὸν στεφανωθεῖ;

— Γιὰ στὸ στόμα σου Μάννα, πὲς τους τα δά, ἔκανε ὁ Γιάννης ὁ Κουλάκης, τόσην ὥρα τὰ καλαναρχῶ ὅπου τῶχῶ ἀκουστὰ γιὰ τὴ Μοσχούλα καὶ δὲ θέλουν νὰ με ἀκούσουν. Δὲν εἶναι πρᾶμματα λέει αὐτὰ πού τοὺς λέω καὶ νὰ μὴν τὰ ξέρει τὸ νησί, πὲς τους δὲ καλομάννα, ἔτσι πού νὰ χαρίνει ὁ Θεὸς τὰ στερνὰ σου, γιὰτὶ δὲν μπορῶ πιά, μάλλιασε ἡ γλώσσα μου.

— Ἐγὼ δὲν τόξερα Μάννα εἶπεν ὁ Μιχάλης ὁ Καλησπέρης ὁ γιός τῆς, πόποτε δὲν μοῦ πες τέτιο πρᾶμμα.

— Ἦντα θὰ στὸ πῶ, εἶπεν ἡ Κερὰ Ρήνη, εἶναι μαθὲς τωρινὸ πρᾶμμα αὐτό; ἡ θυγατέρα τῆς Πονηροῦς εἶτανε σιὰ χρόνια τὰ μικράτα τὰ δικὰ μου, πὼς ἤθελες μαθὲς χωρὶς νὰνοιχτεῖ ὀμιλία νὰ στὸ πῶ, ἡ Μοσχούλα τώρα ξεχάστηκε, εἰσιδὰ πὸς θὰ ξεχαστοῦμε καὶ μεῖς αὐριο μεθαῦριο πού θὰ τὰ πρυμήσουμε γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο. Κι' ὡς τόσο ἄμα τὴν θυμηθῶ τὴν πονάει ἡ καρδιά μου. Μεγαλόχαρὴ μου, τί ὁμορφὴ εἶτανε, δὲν ξαναγέννηκε στὸ νησί ἄλλη κοπελλάδα ὁμορφότερη ἀπὸ τὴ Μοσχούλα, κίνησε τὸ στόμα τῆς

κερὰ Ρήνης, καὶ οἱ τρεῖς νησιῶτες μιλιὰ... ἀκούανε μὲ πολλὴ προσοχή.

— Ἡ Πονηροῦ παιδιὰ μου, ὅπως ἔχω ἀκουσὰ εἶτανε πεντάρφανο κορίτσι πὺν ξενοδούλευε σὲ ἀργατιῆς* λογιῶ λογιῶ στὸ νησί, πιάσε ἀπὸ σκάψιμο, ὄργωμα, χερολάβισμα, θέρισμα, λύχνισμα, ἴσαμε τὰ πανικὰ καὶ τίς δουλειῆς τοῦ σπιτιοῦ, ὅλα καταπιανόντανε. Σ' ὅλα τ' ἀρχοντικὰ ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ τὴν παίρνανε καὶ ζοῦσε μὲ μιὰν ἐλπίδα νὰ βρεῖ κανένα παλληκάρι νὰ τὴν κάνει στέφανό του. Τὴν ἀγάπησε λέει καὶ τῆς τῶταξε ὁ Γιάννης τοῦ Παύλου καὶ κατὰ πὺν λένε τὴν ἐξεγέλασε μιὰ νυχτιὰ πὺν τοῦ μπιστεύτηκε καὶ βγήκε νὰ τοῦ μιλήσει. Ἀπὲς σὲ ἕνα μῆνα ὁ Γιάννης χάθηκε ἀπὸ τὸ νησί καὶ τράβηξε λέει στὴ Ρουσσία, καὶ ἡ Πονηροῦ πόμεινε ντροπιασμένη καὶ γκαστρομένη μὲ τὸ καταφρόνιο ὀλωνῶνε στὸ νησί. Παράξενο πράμμα, λένε πὺς δὲν τὸ πῆρε βαρειὰ ὅπως εἶναι τώρα σκληρὴ γρηά, ἔτσι εἶτανε καὶ τότες σκληρὸ κορίτσι. Δούλευε ὅπου τὴν παίρνανε γιὰ δουλειά, γιατί πολλὰ ἀρχοντικὰ δὲν τὴν δεχόντανε πιά, καὶ περίμενε ὡς πὺν ἦρθε ὁ καιρὸς καὶ λευτερώθηκε τὴ Μοσχούλα. Τὴν ἀνάθρεψε ὁμορφα καὶ καλὰ καὶ σὲ καμιὰν ἄλλην ἀδανιὰ δὲν ἀκούστηκε σὰ τρία χρόνια πάνω γύρισεν ὁ Γιάννης τοῦ Παύλου στὸ νησί μὲ πολλὰ μαῖδιὰ*) ἀπὸ τὴ Ρουσσία καὶ τὴν στεφανώθηκε. Πέρασεν ἕνας χρόνος κι' ὅλα ξεχαστήκανε καὶ ζοῦσε μὲ τὸν ἀντρα τῆς καὶ τὴ θυγατέρα τῆς σὰν καὶ πὺν καλὸ σοῦ θέλει, στὸ νησί.

Ἡ Μοσχούλα εἶτανε σὰ χρόνια μου γιὰ ἕνα χρόνο μὲ περνοῦσε, γιὰ ἕνα χρόνο τὴν περνοῦσα τὴ θυμᾶμαι δὰ καλὰ πηγαίναμε μαζί σκολεῖο. Τότες στὸ σκολεῖο καθόμαστε γύρο γύρο στὸ δάσκαλο κορίτσια κι' ἀγόρια καὶ μαθαίναμε κάτι γράμματα πὺν ἔτσι νὰ σὰς χαρῶ δὲν θυμᾶμαι τίποτα μῆτε τὴν Ἄλφα πὺν λέει ὁ λόγος. Καθόμαστε θαρρῶ ἡμικύκλιο ἔτσι τὸλεγεν ὁ Δάσκαλος ἀνακατεμένα κορίτσια κι' ἀγόρια μὰ ἀθῶα, οὔτε κακὲς ἰδέες νὰ περνοῦν ἀπὸ τὸ κεφάλι μας, οὔτε νὰ κάνουμε στόχαση πὺς εἴμαστε ἀγόρια καὶ κορίτσια. Ἐγὼ καθόμουν δίπλα στὸν ἀντρα μου τὸν Παῦλο τὸν Καλησπέρη, ἀπὸ μικρὰ δὰ ἀγαπηθήκαμε κι' ἀπὲς σὰ μεγαλώσαμε στεφανώθήκαμε, μὰ πάντα ὅπως σὰς εἶπα τότες στὸ σκολεῖο περνούσαμε ἀθῶα. Τὶ εἴμιστε μαθὲς ὀχτῶ δέκα, τὸ πολὺ δώδεκα χρονῶ. Ἡ Μοσχούλα ὄχι πὺν σὰς τὸ λέω μὰ εἶτανε τὸ ὁμορφότερο κορίτσι. Ὁμορφη σὰ ξωθιά, μάτια ἀνοιχτά, μαλλιά σγουροί, κορμωσσιὰ κοντυλένια καὶ κρέατα ἀφράτα. Δώδεκα χρονῶ μεστωμένο κορίτσι. Καὶ μιὰ παρᾶξενη! εἶχεν ἔτσι ἕνα τρόπο, πὺν ζοῦσε σὰ βασίλισσα ἀνάμεσο σὰ παιδιὰ τοῦ σκολεῖο. Τίποτα δὲν εἶτανε πὺν νὰ μὴν τῆς περνοῦσε ἀνάμεσα σὲ κορίτσια καὶ σὲ ἀγόρια. Κ' ἔτσι μοῦ φαινότανε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πὺς δὲν εἶτανε τόσο ἀθῶα σὰν κ' ἐμᾶς. Ὁ Δάσκαλός μας, ἕνας γέρος μὲ φράγκικα ροῦχα καὶ μὲ ματογυᾶλα εἶχεν ἕνα γιὸ Θεόφιλο πὺν ἐρχόντανε στὸ σκολεῖο μαζί μας. Ὁμορφο ξανθὸ ἀγόρι δέκα τριῶ χρονῶ. Σὰν πὺν μὲγάλο ἀπὸ μᾶς πάντα πὺν πρεπούμενα

*) Μαῖδιὰ = παράδες.

φερνότανε καὶ πὺν σοδάρᾳ. Ἡ Μοσχούλα καθόντανε δίπλα του. Πότε πότε τὴν ἐδιάβαζεν ἐκεῖνος, γιατί εἶτανε τοῦ Δασκάλου γιὸς καὶ ἤξερε πὺν πότερα ἀπὸ μᾶς. Νὰ μὴ σὰς τὰ πολυλογῶ τὸν ἀγάπησε ἡ Μοσχούλα καὶ μεις τὰ παιδιὰ, μὲ ὅλα μας τὰ λίγα χρόνια, τὸ καταλάβαμε καὶ τὸ ψιθυρίζαμε ἀνάμεσά μας, μὰ μπροστὰ τῆς γιὰ στὸ Δάσκαλο, πὺν νὰ ποῦμε τίποτα! Εἶτανε ἱκανὴ νὰ μᾶς δείρει. Τὴν εἶχαμε μαθημένη νὰ ναι σὰ βασίλισσα ἀνάμεσά μας.

Μιὰ βραδινὴ πὺν γύριζα ἀπὸ τὸ χωράφι μας εἶχαμε πάψες τότες, εἶτανε ἀρχὲς τοῦ Δευτερόλη (*), ἐκεῖ πὺν περπατοῦσα φορτωμένη κλαδιὰ ἀκούω πίσω ἀπὸ μιὰ ρεματιὰ ὀμιλίες. Σταματῶ ἔτσι μὲ τὸ φόρτωμα κι' ἀφιγκριέμαι, σηκώνομαι λίγο σὰ νύχια τῶν ποδαριῶν μου καὶ βλέπω. Μέσα στὸ βάθος τῆς ρεματιᾶς, ἡ Μοσχούλα κι' ὁ Θεόφιλος. Τὸν βαστοῦσε σὰ χέρια τῆς παρακαλετά.

— Ἀγάπησε ἐμένα Θεόφιλε ἀγάπησέ με, γιατί ἀγαπᾶς τὴ Μάρθα πὺν δὲν σ' ἀγαπάει; Ἀγάπησέ με Θεόφιλε.

— Ἀφισέ με Μοσχούλα νὰ φύγω τῆς ἔλεγε ἐκεῖνος τρομαγμένος. Ἀφισέ με, μὴ μὲ βαστᾶς ἔτσι, μπορεῖ νὰ μᾶς δοῦνε. Τί θὰ ποῦνε ἂν μᾶς δοῦνε;

— Δὲν μὲ μέλλει γιὰ τίποτε, τοῦ εἶπε ἐκεῖνη, μὲ γλυκύτατη φωνή· ἂς ποῦνε ὅτι θένε. Τί πὺς σ' ἀγαπῶ, πὺς μου πὺς μ' ἀγαπᾶς κι' αὔριο τὸ λέω σ' ὅλο τὸν κόσμο.

— Ἀφισέ με Μοσχούλα δὲν μπορῶ, δὲν μπορῶ, τῆς εἶπε πάλι ἐκεῖνος τρομαγμένος.

Σ' αὐτὰ του τὰ λόγια τὸ πρόσωπο τῆς Μοσχούλας ἄλλαξε· ἀπὸ γλυκὸ γένηκε ἄγριο πὺν τὸ θυμᾶμαι κι' ἀνατριχιάζω· πόσο θὰ τὸν ἀγαποῦσε ἡ καῦμένη! Κοκκίνησε καὶ γίνηκε παραόμορφη.

— Δὲν μ' ἀγαπᾶς, πὺς μου λοιπόν, τοῦ λέει σὰν βασίλισσα, γιατί μὲ φίλησες τόσες φορές; Ἐ! πὺς μου γιατί μὲ φίλησες.

— Ἐσὺ ἤθελες Μοσχούλα, τῆς εἶπε φοβισμένα.

— Τί εἶπες; Ἐγὼ ἤθελα; Ναι ἔγὼ ἤθελα δὲν τὸ κρίνω, ἤθελα νὰ σὲ φιλήσω καὶ νὰ μὲ φιλήσεις μὰ ἐσὺ ἔκανες τὴν ἀρχή, ἀφοῦ μὲ φίλησες ψέμματα γιατί νὰ μὲ φιλήσεις;

— Μὰ Μοσχούλα, μαζί φιληθήκαμε. Εἶσαι τόσο ὁμορφη...

— Ἀ, εἶμαι ὁμορφη κι' ἀγαπᾶς τὴν ἄλλη πὺν δὲν σ' ἀγαπάει.

— Τὴν ἄλλη, Μοσχούλα, τὴν θέλει κι' ὁ πατέρας μου, μοῦ πε πὺς θὰ μ' ἀρρεβωνιάσει, ἐγὼ ἂν εἶτανε στὸ χέρι μου ἐσένα...

— Σῶπα, δὲ σὲ θέλω, σὲ συχαίνομαι πιά τώρα. Ἄν σ' ἀγαπῶ, σ' ἀγαπῶ ὅπως εἶσουνα πρῶτα, ὅπως λογάριζα πὺς εἶσουνα. Τώρα πὺν μὲ φίλησες, πάει πιά· πὺς τοῦ πατέρα σου πὺς κανεῖς ἄλλος, ἐγὼ θὰ σὲ πάρω. Ἐγὼ θὰ σὲ πάρω καὶ νὰ μὲ θυμηθῆς, τοῦ εἶπε κ' ἔφυγε μὲ τρόπο βασιλικὸ θυμωμένη καὶ παραόμορφη.

Ἐγὼ ξερή, ἅμα ἀλαργέψανε, ὁ καθέννας ξεχωριστά, τράβηξα σπῆτι μας. Ὅτι μπῆκα στὴ σιράτα τὴ μεγάλη τοῦ χωριοῦ τὴν ἀντάμωσα. Εἶτανε

(*) Δευτερόλης = Ἰούλιος, κατὰ τοπικὸν ἰδίωμα.

πάντα κατακόκκινη, με καλησπέρισε με γέλιο ήσυχο, πού μου φάνηκε σαν ψέμματα πώς την είχα δεϊ, πριν λίγη ώρα έτσι άγριεμένη. Την αλήθεια να πώ, την λυπήθηκα. Ξέρετε τί πράμμα είναι η άγάπη, παιδιά μου; Περάσανε δυο τρεις βδομάδες. Είτونه άποκρέματα για τη Σαρακοστή του Δεκαπενταύγουστου. Είτανε Κεριακή· όλα τ' άγόρια πριν το μεσημέρι πέφτανε στο γιαλό και παγαίνανε καλυμπώντας ίσαμε την Τάβλα του γιαλού και η κερά Ρήνη γύρισε κι' είδε την Τάβλα πού φαινότανε από το παράθυρο στο φέγγος του φεγγαριού. Πέσανε δυο τρεις στο γιαλό να πάνε, μα οι δυο κουραστήκανε κι' άπομείνανε άπάνω στον Καλόγερο, την ξέρα πού είναι ανάμεσα στο λιμάνι και στην Τάβλα. Μόνο ο Θεόφιλος πήγε ίσαμε την Τάβλα, ανέβηκε άπάνω στο βράχο κι' από κει φώναζε κ' έκανε νοήματα στους συντρόφους του. Παίζανε τ' άγόρια χαρούμενα, πότε κολυμπώντας, πότε άνεβαίνοντας στον Καλόγερο κι' ο Θεόφιλος στον άψηλό βράχο της Τάβλας. Ήρθεν η ώρα να γυρίσει στο λιμάνι. Ο Θεόφιλος έκανε νόημα σε δυο παιδιά πού είτανε στον Καλόγερο να γυρίσουνε να τον δοῦνε πού θα βουτήξει. Τα παιδιά τον βλέπανε· ανέβηκε σε μια κορυφή έβαλε τα χέρια του σα σαίτα πάνω από το κεφάλι του και βούτησε. Την ώρα όμως πού βρισκότανε στον άγέρα βουτώντας, ξεκολάει από ένα χαμηλότερο βράχο ένα κορίτσι και πριν να πέσει ο Θεόφιλος στη θάλασσα, τον άγκαλιάζει και βουτάνε και οι δυο μαζί. Το κορίτσι είτανε η Μοσχούλα. Δεν ξαναδγήκανε στον ήλιο· άμα μαθεύτηκε στο νησί, θυμήθηκα τα λόγια της πού του είπε με τρόπο βασιλικό:

— Τώρα πού με φίλησες πάει πιά, κανεις άλλος, εγώ θα σε πάρω και να με θυμηθείς...

— Άμε τί μαθές, είχεν η Πονηρού κι' άλλη θυγατέρα δεν σάς τόπα εγώ; είπεν ο Γιάννης ο Κουλάκης. Το μωρό ξύπνησε στην κούνια κι' άρχισε τα κλάμματα. Η κερά Ρήνη — Πάω να δω το παιδί, κάνει και πάει κατά την κούνια. Η Θεανώ παρόμοια, άφίνει τον φιδε και πάει στην κούνια κι' ο Γιάννης του Κουλάκη, ο Μιχάλης ο Καλησπέρης κι' ο Μανώλης του Διακαντώνη κάνανε όπο ένα τσιγάρο...

Κων)λις.

Νίκος Σαντοριναίος

ΕΡΩΣ

Θα ήθελα κ' εγώ, μητέρα,
το δοξάρι λίγο μόνο
σ' έναν άλλον να το δώσω
τί παιθαίνουν για να νοιώσω
όσους στην καρδιά πληγώνω —
είπ' ο έρωσ μιαν ήμέρα.

Αυτό δεν μπορεί να γίνη·
αν σου πληγωθή η καρδιά,
ποτέ πια δεν θα θελήσης
σαν και πρώτα να σκορπίσης
μέσ' τα στήθη τη φωτιά —
άποκρίθηκεν εκείνη.

Μυτιλήνη.

"Δοσιμ

ΜΑΞΙΜ ΓΟΡΚΥ

ΟΙ ΞΕΠΕΣΜΕΝΟΙ

(Συνέχεια).

— Έχετε ανάγκη να συμβιθασθήτε μαζί μας, γιατί με τη γειτονιά μας θα έχετε συμφέρο! Και θα έχετε συμφέρο, γιατί στο εργόστάσιό μας δεν θα είναι όλιγώτερα από πεντακόσια πρόσωπα, ίσως και περισσότερα με τον καιρό. Άν λοιπόν τα εκατό μονάχα από αυτά, έρχονται σε λόγου σας και τραβοῦν από ένα ποτηράκι μετά την έβδομαδιατική πληρωμή τους, αυτό σημαίνει πως μέσα σ' ένα μήνα θα πουλάτε τετρακόσα ποτηρία περισσότερο απ' ό,τι πουλάτε τώρα. Και έλαβα το πιο χαμηλό ποσό... Έπειτα το κάτω κάτω της γραφής, έσεϊς έχετε ξενοδοχείο... Μου φαίνεται πως είσθε άνθρωπος έξυπνος, πού ξέρει να ζήσει. Λογαριάστε λίγο τα κέρδη πού θα έχετε από τη γειτονιά μας.

— Είναι σωστό, είπεν ο Βαβιλώφ με νεῦμα της κεφαλής, αυτό το ήξερα!

— Έ λοιπόν;... Ο έμπορος ὕψωνε την φωνήν.

— Μα τίποτε!... Άς συμβιθασθοῦμε φιλικά...

— Χαίρω διότι τόσο γλήγορα αποφασίσατε. Ίδου, έφερα μαζί μου, προβλέποντας τα πράγματα, μια δήλωση πως άποσύρετε την κατά του πατρός μου άγωγήν. Διαβάστε κ' υπογράψετε.

Ο Βαβιλώφ έκοίταξε τον συνομιλητήν του με τα στρογγυλά μάτια του και άνεσκίρτησε προαισθανόμενος κάτι πολὺ όχληρόν και δυσάρεστον.

— Με συγχωρείτε... Να υπογράψω... Μα πως;

— Ίδου, άπλούστατα... γράψτε δω το βαφτιστικό και το οικογενειακό σας όνομα, κι' αυτό είν' όλο, εξήγησεν ο Πετουνικόφ δεικνύων με φιλοφροσύνην την θέσιν πού έπρεπε να υπογράψη.

— Όχι... αυτό δεν είναι τίποτε!... Ο λόγος δεν είναι γι' αυτό, αλλά... για την άποζημίωση πού θα μου δώσετε για τον τόπο...

— Μα δε σάς χρειάζεται τίποτε αυτός ο τόπος! είπεν ο Πετουνικόφ με ὕφος πραῦντικόν.

— Είναι δικός μου μολαταύτα, ανέκραξεν ὁ στρατιώτης.

— Βέβαια... Καὶ πόσα θὰ ζητούσατε γι' αὐτόν;

— Μά... τὸ ποσὸν τῆς ἀναφορᾶς, ὅσο εἶναι γραμμένο ἐκεῖ, εἶπε ὁ Βαβιλῶφ μὲ φωνὴν δειλόψυχον.

— Ἐξακόσα; καὶ ὁ Πετουνικῶφ ἤρχισε νὰ γελά ἠσύχως. Νόστιμο χωρατὸ αὐτό!

— Ἐγὼ ὅλα τὰ δίκια μου... Μπορῶ νὰ ζητήσω ἀκόμα καὶ δυὸ χιλιάδες... Μπορῶ νὰ ἐπιμείνω νὰ χαλάσετε τὸ κτίριον. Ἔτσι τὸ θέλω... Νά, γιατί τὸ ποσὸν πὸν ζήτησα εἶναι τόσο μικρό. Ἄπαιτῶ... νὰ χαλάσετε!

— Ἐλάτε δά!... Ἴσως χαλάσουμε... μετὰ τρία χρόνια ἴσως, ἀφοῦ θὰ σᾶς ἔχουμε τραθήξει γερὰ ἔξοδα γιὰ τὴ δίκη. Καὶ ἀφοῦ πλερώσης, ἔμεῖς θὰ ἔχουμε πάλι ἓνα κομπὸ καπηλειὸ κ' ἓνα ξενοδοχεῖο, πολὺ καλύτερο ἀπ' τὸ δικό σας... καὶ σεῖς θὰ καταστραφῆτε σὰν τὸ Σουηδὸ*) στὴν Πουλτάδα!... θὰ χαθῆτε, περιστεράκι μου, θὰ κάμουμε ὅ,τι πρέπει... θὰρχίζαμε τώρα ἀμέσως τὸ χτίσιμο τῆς μικρῆς νταβέρνας, μὰ γιὰ τὴν ὥρα ἔχουμε ἄλλους περισπασμοὺς, κι' ὁ καιρὸς εἶναι πολύτιμος γιὰ μᾶς. Κ' ἔπειτα, σᾶς λυπούμαστε κιόλας: γιατί δίχως λόγο, ἀπλῶς καὶ ὅπως ἔτυχε, νὰ πάρουμε ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο τὸ ψωμί του;

Ὁ Γέγκορ Ταρανσίεβιτς, μὲ τοὺς ὀδόντας ἰσχυρῶς συνεσφιγμένους, παρετήρει τὸν ἐπισκέπτην του καὶ ἠσθάνετο ὅτι ὁ ἐπισκέπτης αὐτὸς εἶναι ὁ παντοδύναμος κύριος τῆς εἰμαρμένης του. Ὁ Βαβιλῶφ ἔλεινολογοῦσε πάρα πολὺ τὸν ἑαυτὸν του πρὸ τῆς μορφῆς τοῦ νεανίσκου ἐκεῖνου, τοῦ ἀδυσωπήτως ψυχροῦ μέσα εἰς τὴν γελοῖαν νταμωτὴν ἐνδυμασίαν του.

— Ὅταν ὅμως βρῆτε ἀμοιβαία φιλία στὴ γειτονιά μας, τὴν τόσο προσεχῆ καὶ ἐνεργητικῆ, καὶ σεῖς στρατιώτη μου, θὰ κερδίσετε πολλά. Ἐμεῖς καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμα θὰ φροντίσουμε· θὰ σᾶς συμβούλευα λόγου χάρι νὰ κάμετε ἓνα μικρὸ ἐμπόριο. Ξέρετε... λίγον καπνὸ, σπίρτα, ἀγγουράκια κι' ἄλλα τέτοια... Μ' αὐτὰ πὸν θὰ πουλούσατε, κάμποσα θὰ κερδίζατε.

Ὁ Βαβιλῶφ ἤκουε καὶ ὡς ἄνθρωπος ἔξυπνος, ἐννοιοῦσε ὅτι τὸ καλύτερον πὸν εἶχε νὰ κάμη, ἦτο νὰ τ' ἀφήσῃ ὅλα εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ ἐχθροῦ. Πραγματικῶς, ἀπὸ κεῖ ἔπρεπε νὰρχισῆ. Μὴ γνωρίζων δὲ τί νὰ κάμη ἀπὸ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν λύσσαν του, ὁ στρατιώτης ἤρχισε νὰ βλασφημῆ ὑψηλοφώνως κατὰ τοῦ Κουδάλδα:

— Καταραρραμένε μεθύστακα! πὸν νὰ σὲ πνίξῃ ὁ διάβολος!

— Μιλᾶτε γιὰ τὸ δικηγόρο πὸν σᾶς σύνταξε τὴν ἀναφορά; ἠρώτησεν ἠπίως ὁ Πετουνικῶφ. Καὶ ἀναστενάζων ἐπρόσθεσε:

— Πράγματι, μποροῦσε νὰ σᾶς παίξῃ ἄσχημο παιχνίδι... ἂν ἔμεῖς δὲν σᾶς ἔλυπούμασθε.

— Ἀχ! — εἶπε μὲ ἀπελπιστικὴν κίνησιν τῆς

*) Εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν ἡ περὶ φημος μάχη τῆς Πουλτάβας μεταξὺ Σουηδίας καὶ Ρωσίας, ὅπου ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Κάρολος ΙΒ' ἐνίκηθη κατὰ κράτος καὶ μόλις ἐσώθη διὰ τῆς φυγῆς. — Σ. Μ.

χειρὸς ὁ στρατιώτης περίλυπος. — Δυὸ εἶν' αὐτοί... Ὁ ἓνας τὸ ἐφευρῆκε, κι' ὁ ἄλλος τὸ ἔγραψε... Καταραμένε συντάκτη!

— Πῶς, «συντάκτη»;

— Γράφει στὶς ἐφημερίδες... Ὅλα αὐτὰ οἱ νοικατόροι σας τὰ... Ἄνθρωποι στὸν κόσμον! Μά, σηκώστε τοὺς ἀπὸ δῶ, διώξτε τοὺς γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ!... Οἱ κακοῦργοι!... Διευθύνουν τὸ πᾶν ἐδῶ, σκορπᾶνε τὸν τρόμον μὲς στὸν δρόμον, μέσα στὸ μαχαλᾶ· δὲ σοῦ ἀφήνουν νὰ ζήσης ἠσυχὰ κ' εἰρηνικά... Ἄνθρωποι δίχως πίστη καὶ νόμον... πὸν μπορεῖ κανεὶς νὰ περιμένῃ ἀπὸ αὐτοὺς κάθε στιγμὴ τὴν κλεψιά ἢ τὴ φωτιά...

— Καὶ ὁ συντάκτης αὐτὸς ποιὸς εἶναι; ἠρώτησεν ὁ Πετουνικῶφ μ' ἐνδιαφέρον.

— Αὐτὸς; ἓνας μεθύστακας! Ἐκαμε δάσκαλος καὶ τὸν ἔδιωξαν... Ἦπτε ὅσα εἶχε... καὶ τώρα... νά, γράφει στὶς ἐφημερίδες καὶ καταστρώνει ἀναφορὰς. Ἐνας ἄνθρωπος ἀνωφέλευτος!

— Οὔουουμ! Κεῖνος λοιπὸν σᾶς ἔγραψε τὴν ἀναφορὰ! Ἔτσι! Εἶναι φανερὸ πὸς ὁ ἴδιος αὐτὸς ἔγραψε γιὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς οἰκοδομῆς... βρῆκε πὸς οἱ σκαλωσιὲς νομίζω, ἢ δὲν ξέρω τί ἄλλο δὲν εἶναι καμωμένες κατὰ τοὺς κανόνας.

— Αὐτὸς εἶναι! Τὸ ξέρω, αὐτὸς εἶναι, αὐτὸς ὁ σκύλλος! Τὴν ἐδιάβαζε καὶ καμάρωνε γι' αὐτό· νὰ τί ἔλεγε: «θὰ τὰ χρειασθῆ ὁ Πετουνικῶφ».

— Ἄ! μάλιστα... Λοιπὸν, ἔχετε τὴ θέλησιν νὰ τελειώσουμε φιλικά;

— Φιλικά;

Ὁ στρατιώτης ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἔμεινε σκεπτικὸς.

— Ἀχ! ἀλοίμονο! τί ἄθλια ζωὴ ποῦ εἶναι ἡ δική μας! ἐφώναξε μὲ φωνὴν ἀπελπισμένην ξύων τὴν κεφαλὴν.

— Πρέπει νὰ μαθαίνη κανεὶς, τοῦ ἐσύστησε ὁ Πετουνικῶφ ἀνάπτων τσιγάρο.

— Νὰ μαθαίνη! δὲν πρόκειται γι' αὐτό, καλέ μου κύριε. Δὲν εἶναι κανεὶς ἐλεύθερος, αὐτὸ θέλω νὰ πῶ... Τί ζωὴ εἶναι αὐτή, ἡ δική μου; Ζῶ μέσα στὴν τρομάρα... ἀναγκασμένος νὰ κοιτάζω κάθε ὥρα πίσωθὲ μου... δίχως νὰ μπορῶ καθόλου νὰ κουνηθῶ ἐλεύθερα... Καὶ γιατί; Φοβοῦμαι... ὁ Δάσκαλος μπορεῖ νὰ γράψῃ ἐναντίον μου στὶς ἐφημερίδες... νὰ φέρῃ ἐδῶ ὑγειονομικὴ ἐξέλεγχῃ... νὰ μὲ κάμη νὰ πλερώσω πρόστιμον... Οἱ νοικατόροι σας πάλε!... περιμένεις ἐδῶ ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα, νὰ σὲ κάψουν, νὰ σὲ δολοφονήσουν, νὰ σὲ ληστέψουν... Τί μπορῶ νὰ τοὺς κάμω ἐγώ; Τὴν ἀστυνομία δὲν τὴ φοβοῦνται. Ἄν τοὺς χώσουνε στὴ φυλακή, θὰ μένουν πιὸ εὐχαριστημένοι: ἐκεῖ εἶναι τὸ ψωμί δωρεάν...

— Θὰ τοὺς διώξουμε ἀπὸ δῶ... ὅταν συμβιβασθοῦμε μαζύ σας, τοῦ ὑπεσχέθη ὁ Πετουνικῶφ.

— Μὲ ποιὸν τρόπο θὰ συμβιβασθοῦμε; ὑπέλαβεν ὁ Βαβιλῶφ, στενοχωρημένος καὶ ζαλισμένος.

— Πῆτε μου τοὺς ὄρους σας.

— "Ε καλά! δόστε λοιπόν... τὰ ἑξακόσα ρούμπλια τῆς ἀναφορᾶς...

— Δὲν παίρνετε ἑκατὸ ρούμπλια; εἶπε σιγανὰ ὁ ἔμπορος.

Παρετήρησε τὸν συνομιλητὴν του καὶ χαμογελῶν ἠσυχῶς, ἐπρόσθεσε: — Δὲ δίνω οὐτ' ἓνα ρούμπλι παραπάνω...

Κατόπιν, ἔδγαλε τὰ ματογυῶλια του καὶ ἤρ-
χισε νὰ τὰ καθαρίζῃ ἀργὰ μὲ τὸ μανδῆλι του.
"Ο Βαβιλῶφ τὸν ἔβλεπε μὲ ἀγωνίαν καὶ ἠσθά-
νετο ταυτοχρόνως μέσα του κάποιαν εὐλάβειαν
δι' αὐτόν. Εἰς τὴν ἡρεμον ὅσιν τοῦ νέου Πε-
τουνικῶφ, εἰς τὰ μεγάλα ψαρὰ μάτια του, εἰς
τὰς εὐρείας σιαγόνας του, εἰς ὅλον τὸ κοντόχον-
δρον ἀνάστημά του, ὑπῆρχε μεγάλη δύναμις, ἐ-
πιβλητικότης καὶ εὐφυΐα. Στὸν Βαβιλῶφ ἤρε-
σκε πρὸς τούτοις καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ὁ
Πετουνικῶφ τοῦ ὠμίλει ἀπλοϊκὰ, μὲ μικρὰν φι-
λικὴν λιγυρότητα εἰς τὴν φωνὴν του, ἄνευ δε-
σποτικοῦ ὕψους, ὡς πρὸς ὁμοῖόν του, ἂν καὶ ὁ
Βαβιλῶφ ἐννοεῖ καλῶς ὅτι ἐκεῖνος, ἓνας στρα-
τιώτης, δὲν ἦτο διόλου ἴσος μὲ τὸν ἄνθρωπον
αὐτόν.

Παρατηρῶν αὐτόν μὲ μεγάλην προσοχὴν, μὲ
θαυμασμὸν σχεδόν, ὁ στρατιώτης δὲν ἠμπόρεσε
νὰ κρατηθῆ τέλος, ἀλλ' αἰσθανόμενος νὰ μεγα-
λώνῃ μέσα του μία φλογερὰ περιέργεια ἣτις κά-
μνει νὰ κατασιγήσουν πρὸς στιγμὴν ὅλα τὰ ἄλλα
συναισθήματα, ἠρώτησε μετὰ σεβασμοῦ τὸν Πε-
τουνικῶφ:

— Ποῦ ἐσπουδάσατε;

— Στὸ τεχνολογικὸ Ἰνστιτούτο... Μὰ γιατί; εἶπε ὁ ἄλλος, ὑψῶνων τὰ χαμογελῶντά μάτια του.

— "Οχι, τίποτε... νὰ εἶται... μὲ τὸ συμπάθειο!

"Ο στρατιώτης ἔκνυσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἔξαφνα
ἀνέκραξε μὲ θαυμασμὸν καὶ μ' ἐνθουσιασμὸν,
ὡς ἐμπνεόμενος:

— "Αχ! μάλιστα, νὰ τί θὰ πῆ παιδεία καὶ
μάθησι. Μὲ μιὰ λέξη... ἡ ἐπιστήμη... εἶναι τὸ
φῶς. "Αν πῆς γιὰ μᾶς στὸν κόσμον τοῦτο, στε-
κόμαστε σὰν κουκουδάγιες ἀντίκρου στὸν ἥλιο!...
"Ε, τόσο τὸ χειρότερο! Μὲ τὸ συμπάθειο, κύριε,
ἐμπρός! ἄς κανονίσουμε τὴν ὑπόθεσίν μας.

Μὲ κίνησιν ἀποφασιστικὴν, ἤπλωσε τὴν χεῖρα
πρὸς τὸν Πετουνικῶφ καὶ εἶπε μὲ φωνὴν πολὺ
πνιγομένην:

— "Ε, λοιπόν... πεντακόσα;

— Οὐτ' ἓνα παραπάνω ἀπὸ τὰ ἑκατὸ ρούμ-
πλια, Γέγκορ Ταραντσιέβιτς.

"Ὡς νὰ ἔλυπεῖτο διότι δὲν εἰποροῦσε νὰ δώσῃ
περισσότερα, ὁ Πετουνικῶφ ὕψωσε τοὺς ὠμούς
καὶ ἐκτύπησε φιλικῶς τὴν τριχωτὴν καὶ χονδρὰν
χεῖρα τοῦ στρατιώτου μὲ τὴν ἰδικὴν του λευκὴν
χεῖρα.

"Εντὸς ὀλίγου ἐτελείωσαν, διότι ὁ στρατιώτης
ὑπεχώρει κατὰ μεγάλα ἄλλατα πρὸ τῆς ἀνευδό-
του ἐπιμονῆς τοῦ Πετουνικῶφ. "Ὅταν δὲ ἐπιτέ-
λους ὁ Βαβιλῶφ ἐδέχθη τὰ ἑκατὸν ρούβλια καὶ
ὑπέγραψε τὸν χάρτην δι' οὗ ἀπεσύρετο ἡ κατὰ
τοῦ ἔμπορου ἀγωγή του, ἔρριψε τὴν πέννα ἐπὶ τῆς
τραπέζης μὲ λύσσαν καὶ ἀνέκραξε:

— Καλά! τώρα μοῦ μένει νὰ τὰ ξεμπερδέψω

καὶ μὲ τὸ σκυλόλογον ἐδῶ τὸ γειτονικόν... "Αχ
αὐτοὶ οἱ διαδόλοι θὰ μοῦ φάνε τὸ κεφάλι!

— Μὰ πῆτε τους λοιπόν πὼς σᾶς ἐπλήρωσα
ὀλόκληρο τὸ ποσὸν τῆς ἀναφορᾶς, ἐπρότεινεν ὁ
Πετουνικῶφ.

Καὶ ἐξηκόντισεν ἀπαθῶς ἀπὸ τὸ στόμα του
μικρὰ συννεφάκια καπνοῦ, ἀκολουθῶν αὐτὰ διὰ
τῶν ὀφθαλμῶν του.

— Θαρρεῖτε πὼς θὰ μὲ πιστέψουν! "Αχ! δὲν
ξέρετε τί ἔξυπνοι λωποδύτες ποὺ εἶναι... δὲν
εἶναι καθόλου βλάκες σὰν ἐμ...

"Ο Βαβιλῶφ ἐσταμάτησεν ἐγκαίρως, καταζαλι-
σμένος ἀπὸ τὴν παρομοίωσιν ἣτις ὀλίγον ἔλειψε
νὰ τοῦ διαφύγῃ, καὶ παρετήρησε φοβισμένος τὸν
εἶδόν τοῦ ἔμπορου. "Αλλ' ἐκεῖνος ἐκάπνιζε ἤτο
ὀλοτελῶς ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν ἀπασχόλησιν
του αὐτῆν. Μετ' ὀλίγον ἀπῆλθεν, ἀφοῦ εἶχεν
ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ ἐλάμβανε τὴν ἀπαιτουμένην
ἄδειαν διὰ νὰ χαλάσῃ τὴν φωλεὰν τῶν ταραχο-
ποιῶν ἐκείνων γειτόνων.

"Ο Βαβιλῶφ τὸν ἔβλεπεν ἀπομακρυνόμενον
καὶ ἐστέναζε, δοκιμάζων ἐνδομύχως κάποιαν ἐπι-
θυμίαν φλογερὰν τοῦ νὰ φωνάξῃ κάτι τι ἄσχη-
μον καὶ ὑβριστικὸν ὀπίσω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον αὐ-
τόν, ποὺ ἀνέβαινε τὸν ἀνήφορον μὲ βῆμα στε-
ρεὸν ἐπὶ τοῦ δρόμου, τοῦ σκαλισμένου ἀπὸ χα-
ράδρας καὶ σπαρμένου ἀπὸ συντριμμάτα ἀσβε-
στομάτων καὶ λίθων.

*
*

Πρὸς τὸ βράδν ὁ Ἰλαρχος παρουσιάσθη εἰς τὸ
καπηλεῖον. Εἶχε σουφρωμένα τὰ φρύδια του καὶ
τὸν δεξιὸν του γρόνθον ἰσχυρῶς συνεσφιγμένον.
"Ο Βαβιλῶφ ἐσπευσεν εἰς συνάντησίν του μὲ
μειδιάματα ἐνίχου.

— "Ε λοιπόν! ἄξιε ἀπόγονε τοῦ Κάιν καὶ τοῦ
Ἰούδα λέγε!...

Τελειώσαμε... εἶπε ὁ Βαβιλῶφ.

Καὶ ἀνεστέναζε χαμηλώνων τὰ μάτια.

— Δὲν ἀμφισβάλλω γι' αὐτό. Καὶ πόσα δέχτη-
κες στὰ τελευταῖα;

— Τετρακόσα στρογγυλὰ ρουμπλάκια...

— Χωρὶς ἄλλο, ψέμματα λές... Μὰ τόσο τὸ
καλύτερο γιὰ μένα!... Γιὰ νὰ λείψουν τὰ πολλὰ
λόγια, θὰ δώσῃς δέκα τοῖς ἑκατὸ σὲ μένα ὡς
ἐφευρέτην, ἓνα εἰκοσιπεντάριχο στὸ Δάσκαλο
ποὺ συνέταξε τὴν ἀναφορὰ, μιὰ νταμουτζάνα
ρακὶ γιὰ ὅλους μας κι' ἀνάλογη ποσότητα μεζέ-
δων... Δόσε μου τὸ χρῆμα ἀμέσως· τὸ ρακὶ καὶ
τοὺς μεζέδες τὸ βράδν στὰς ὀκτώ.

"Ο Βαβιλῶφ πρᾶσινισε καὶ παρετήρησε τὸν
Κουβάδαν μὲ τὰ μεγάλα μάτια του ὀρθάνοικτα.

— Διάβολε! Μὰ αὐτὸ εἶναι ληστεία. Δὲν τὰ
δίνω... "Εμπρός, "Αριστείδη Φόμιτς... "Α!
ὄχι, φυλάξτε τὴν ὄρεξή σας γιὰ τὸ πανηγῦρι ποὺ
μᾶς ἔρχεται τώρα κοντά!.. Τί θὰ μοῦ γίνετε!..
"Οχι, τώρα πιά γνωρίζω τὸ μέσο νὰ μὴ σᾶς φο-
βοῦμαι καθόλου. "Εγὼ τώρα...

— Σοῦ παρέχω Γεγκοράκη, δέκα λεπτὰ τῆς
ὥρας γιὰ τὴ βρωμερὴ αὐτὴ φλυαρία σου. Κοί-
ταξε μέσα σ' αὐτὸ τὸ διάστημα νὰ συμμαζέψῃς τὴ
γλώσσα σου καὶ νὰ μοῦ δώσῃς ὅ,τι σοῦ ζητῶ.
"Α δὲ μοῦ δώσῃς... πρόσεξε!.. Διάβασες στὴν

ἐφημερίδα τὴν κλειψιά πού ἔγινε στοῦ Μπάσωφ; Καταλαβαίνεις; ... Δὲ θὰ ἔχῃς καιρὸ νὰ κρύψῃς τίποτε, θὰ σὲ μποδίσουμε ... Κι' ἀπόψε ἀκόμα θὰ σέ ... Κατάλαβες;

— Ἀριστείδη Φόμιτς, Γιατί; ἀνεστέναξεν ὁ πρῶην ἀξιωματικός.

— Δὲν θέλω πολλὰ λόγια! Κατάλαβες ἢ ὄχι; Ὑψηλός, κατάλευκος, μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐπιβλητικός μὲ τὴν σκυθρωπὴν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς του, ὁ Κουβάλδας ὠμίλει σιγανά, καὶ ἡ γαμηλὴ βρογχὴ φωνή του ἐβόιζε ἀπαισίως μέσα εἰς τὸ ἄδειον καπηλεῖον. Μὲ τὴν διπλὴν ἰδιότητά του, ὡς ἀρχαῖος στρατιωτικός καὶ ὡς ἄνθρωπος πού δὲν ἔχει νὰ χάσῃ τίποτε, πάντοτε ἐπροξένει κάποιον φόβον εἰς τὸν Βασιλῶφ. Κατὰ δὲ τὴν στιγμὴν αὐτήν, ὁ Κουβάλδας παρουσιάζετο πρὸς αὐτὸν μὲ νέαν μορφήν: δὲν ὠμίλει ἐκτενῶς καὶ ἀστεϊζόμενος ὅπως συνείθιζε, ἀλλ' εἰς ὅ,τι ἔλεγε μὲ δεσποτικὸν ὕφος ἀρχηγοῦ, πού εἶναι βέβαιος πὼς θὰ τὸν ὑπακούσουν, ὑπῆρχε κάποια ἀπειλή, πολὺ σοβαρά. Καὶ ὁ Βασιλῶφ ἐνόει ὅτι ὁ Ἰλαρχος, ἂν τὸ ἠθέλε, θὰ τὸν κατέστρεφε καὶ μετ' εὐχαριστήσεως μάλιστα. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν βίαν. Ἀλλ' ὁ στρατιώτης μὲ τρομερὸ καρδιοχτύπι, ἐπροσπάθησεν ἀπαξ ἀκόμη ν' ἀποφύγῃ τὴν ποινήν. Ἐξέβαλε βαθὺν στεναγμὸν καὶ ἤρχισε νὰ λέγῃ ταπεινῶς:

— Φαίνεται πὼς εἶναι σωστὴ ἡ παροιμία: «ψέμματα μαγειρεύεις; ἢ κοιλιά σου τὸ βρίσκει!» Σᾶς γέλασα, Ἀριστείδη Φόμιτς, ἠθέλησα νὰ φανῶ πιὸ ἐξυπνος ἀπ' ὅ,τι εἶμαι... Μονάχα ἑκατὸ ρούμπλια ἔλαβα...

— Ἐ καλὰ, καὶ ὕστερα; τοῦ εἶπε περιφρονητικῶς ὁ Κουβάλδας.

— Καὶ ὄχι τετρακόσα, ὅπως σᾶς εἶπα προτῆτερα... Αὐτὸ θὰ πῆ...

— Αὐτὸ δὲν θὰ πῆ τίποτε. Δὲν ξέρω πότε εἶπες ψέμματα, τότε ἢ τώρα. Ἐγὼ θέλω ἀπὸ σένα ἐξηνταπένιε ρούμπλια... Εἶνε ἀπλούστατο. Ἐ, λοιπόν;

— Ἀχ! Θεέ μου! Ἀριστείδη Φόμιτς, πάντα ἔτρεφα γιὰ τὴν Ἐξοχότητά σας τόσῃν ἐκτίμησιν, κ' εἶμουν πάντα στὴ διάθεσίν σας...

— Ἐλα φτάνουν αὐτὲς οἱ φλυαρίες Γεγκοράκη, τρισέγγονε τοῦ Ἰούδα!

— Τί νὰ κάμω; ... θὰ τὰ δώσω... μονάχα, ὁ Θεὸς θὰ σᾶς τιμωρήσῃ γι' αὐτό!

— Σώπα τώρα καὶ σύ, βρωμερὴ πληγὴ τῆς γῆς! ἐβρυχήθη ἀγρίως ὁ Ἰλαρχος τοῦ ὁποίου τὰ μάτια ἔπαιξαν μανιωδῶς. Ἀρκετὰ μ' ἐτιμώρησε ὁ Θεός! Μ' ἔφερε στὴν ἀνάγκη τοῦ νὰ σὲ βλέπω, νὰ σοῦ μιλῶ... ἐσένα, πού μοῦ ἔρχεται νὰ σὲ συντρίψω αὐτοῦ στὸν τόπο σου σὰν κουνούπι!

Ἐσεῖσε τὸν γρόνθον του κάτω ἀπὸ τὴν μύτην τοῦ Βασιλῶφ κ' ἔτριξε τοὺς ὀδόντας του ἀποκαλύπτων αὐτοῦς.

(Ἐπεταί συνέχεια.)

Μετάφρασις Δ. Π. Ἀλβανού

Ἡ Κ^Α ΟΛΓΑ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ (ΡΕΒΕΚΚΑ)

Ἀλησμόνητος θὰ παραμείνῃ ἡ καλλιτεχνικὴ ἐσπερίς εἰς τὴν ὁποίαν συνεκάλεσε τὸ Μυτιληναϊκὸν κοινὸν τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην 24 Μαρτίου εἰς τὸ θέατρον Καψιμάλη, ἡ κατ' αὐτὰς τὴν πόλιν μας ἐπισκεφθεῖσα κ. Ὀλγα Παπαδιαμαντοπούλου, ἡ γνωστὴ εἰς τὸν φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν κόσμον ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Ρεβέκκα» διὰ τὰς θεατρικὰς κριτικὰς της καὶ τὸ φιλολογικὸν της ἄλγαντον.

Ἀφοῦ ἐσκόρπισε τὴν εὐθυμίαν εἰς τὸ πυκνὸν ἀκροατήριον μὲ τὴν χαριτωμένην διάλεξίν της «οἱ ἀγράμματοι», εἰς τὴν ὁποίαν διαλάμπει τὸ σπινθηροβόλον καὶ λεπτῶς σατυρικὸν πνεῦμά της, ἔψαλε κατόπιν διάφορα εὐρωπαϊκὰ μουσικὰ τεμάχια γνωστῶν μουσουργῶν Λεονκαβάλλο, Ρουμπινστάιν, Σαμάρα κλπ. καὶ μερικὰ ἑλληνικὰ ᾠσματα τοῦ Λαμπελὲτ καὶ Ξανθοπούλου, μὲ τὴν σύμπραξιν τοῦ ἐν τῇ πόλει μας πιανίστα κ. Λακαλαμίτα.

Ὅσοι παρευρέθησαν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ἐσπερίδα τῆς κ. Παπαδιαμαντοπούλου καὶ ηὐτύχησαν ν' ἀκούσουν τὴν λιγυράν, ἀργυρόηχον καὶ μάγον φωνὴν της, ἣτις ἐξερχομένη κανονικῶς, ἀβιάστως καὶ μὲ κυματοειδεῖς δονήσεις ἀπὸ τοῦ στόματός της εἰσχωρεῖ βαθμηδὸν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκροατοῦ καὶ τὴν πλημμυρεῖ ἀπὸ αἰσθήματα ἀρμονίας καὶ ἀρρήτου ἡδονῆς, ἐκεῖνοι μόνον συνησθάνθησαν τὴν θεῖαν δύναμιν τῆς ἀρίστης τῶν Τεχνῶν. Ἡ κ. Παπαδιαμαντοπούλου εἶναι κυρία τῆς φωνῆς της· γνωρίζει νὰ χειρίζεται αὐτὴν κατὰ βούλησιν καὶ ἀρέσκειαν. Δὲν θὰ κρίνωμεν ἡμεῖς μὲ τὰς ὀλίγας μας γραμμὰς τὴν συμπαθεῖ καλλιτέχνην, διὰ τὸ ἄλγαντον τῆς ὁποίας πολλάκις ἐνθουσιωδῶς ἐξεφράσθησαν οἱ φιλολογικοὶ καὶ καλλιτεχνικοὶ κύκλοι τοῦ Πανελληνίου, εἰς τοὺς ὁποίους πλειστάκις ἔδωσε δείγματα τῆς ὠραίας της φωνῆς καὶ τοῦ φιλολογικοῦ της ταλάντου.

Χρονογραφικῶς μόνον ἀνεφέραμεν τὸ γεγονός τῆς λαμπρᾶς ἐσπερίδος, διὰ νὰ συγχαρῶμεν τὴν ὁμογενὴ καλλιτέχνην καὶ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἐκτίμησίν μας πρὸς αὐτήν, διότι μᾶς ἔκαμε νὰ διέλθωμεν μερικὰς ὥρας σπανίας καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως.

Ἡ κ. Παπαδιαμαντοπούλου ἀπῆλθε τὸ Σάββατον εἰς Κυδωνίας κατὰ πρόσκλησιν εὐγενῆ τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν.

ΚΑΛΛΟΝΗ-ΑΝΤΙΣΣΑ

[Καλλονή, πόλις τῆς Λέσβου κατὰ κόμας οἰκουμένη, τῆς ὁποίας ὑπέρεκειται ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ Λειμῶνος. Αὐτόθι πρὸς Α. τὰ εἰρεῖπια τῆς Ἀρίσβης, ἀρχαίας μητροπόλεως τῆς Καλλονῆς].

1

Στοῦ Κάμπου τὰ χωριά τὰ ζηλεμμένα,
 μὲ μύρια κλήματα στεφανωμένα,
 μὲ τὰ τραγούδια ἀτέλειωτα κερᾶνε
 αἱ Βάκχαι τὸ κρασί τὸ ξακουσμένο,
 καὶ αἱ Νεραίδες τὸ νερὸ τὸ παινεμένο
 ἀνάλαφρα ἀπὸ δάφνες τὸ περνᾶνε.

Τρεμουλιαστή ἢ λιακάδα συνεπαίρνει
 τὸ γέλιο τῆς ζωῆς κι' ἀγάλια φέρνει
 στοὺς ἅγιους βράχους τοῦ Λειμῶνος πέρα.
 Μὰ κεῖ στῆς ἐρημίας τῆ γαλήνη
 τὴν ἁμαρτία του τὸ γέλιο ἀφίνει
 καὶ προσευχὴ ἀναβαίνει στὸν αἰθέρα.

2

Στὸ κάστρο τῆς Ἀρίσβης γύρω
 ἐκεῖ τὸ βράδυ-βράδυ,
 ὅταν γυρνᾷ ὁ ἐργάτης στὸ χωριό,
 κανεὶς δὲν σκιάζεται ἀπὸ στοιχειό,
 ἐξωτικά ἐκεῖ δὲν βγαίνουν πλάνα . . .

Τὰ φτωχικὰ συντρίμματα τριγύρω
 τοῦ κάστρου τὸ ρημάδι,
 Χριστοῦ, θαρρεῖς, ποῦ ψάλλουν λειτουργιὰ
 καὶ μαρτυροῦν τοῦ Κάμπου τὰ χωριά :
 « Ἐκεῖ θαμμένη ἡ μάνα μας, ἡ μάνα! »

[Μυτιλήνη]

Φίλων Ὀφερέτης

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Ρωσικὴ φιλολογία.

Ὁ θάνατος τοῦ Γουλίβερ.

Ἀνέκδοτο ἔργο τοῦ Λεων. Ἀνδρέγεβ.

Τὸν περασμένο μῆνα στὸ Μιούνχεν, ἔγινε ἐσπερὶς
 στὴν μνήμην τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τῆς Γιάσναγιας
 Πολιάνας, ὅπου ἐξεφώνησε λόγον καὶ ἐξύμνησε τὸν βίον
 καὶ τὸ ἔργον τοῦ σοφοῦ ὁ γνωστὸς λογογράφος Ἀβξέν-
 τιεβ. Μετὰ τὸν λόγον, ἐδιάβασαν ἐκ τοῦ χειρογράφου
 ἓνα ἀνέκδοτο ἔργον τοῦ συγγραφέως τοῦ « Ἀνάθεμα »
 καὶ τῶν « Ἐφτὰ κρεμασμένων » Α. Ἀνδρέγεβ, σταλ-
 μένον ἀπὸ τὸν ἴδιον.

Τὸ ἔργον εἶναι συμβολιστικὸν καὶ ὁ συγγραφεὺς τὸ
 ἐνεπνεύσθη, καθὼς λέγει ὁ ἴδιος, ἀπὸ τὸν χαρακτηῖρα
 ποῦ ἔφεραν αἱ τιμαὶ ποῦ ἔκαναν στὸν Α. Τολστόη οἱ
 « κορυφές τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῶν πεπαιδευμένων ».

Νορβηγικὴ φιλολογία.

Τώρα τελευταίως ἐξεδόθη ἓνα νέον δράμα τοῦ γνω-
 στοῦ νορβηγικοῦ συγγραφέως Κνουτ Χάμσον, μὲ τὸν
 τίτλον : « Ἡ Αὐτοκράτειρα Ταμάρα ». Ἡ ὑπόθεσις

τοῦ δράματος τούτου εἶναι ἱστορικὴ καὶ ἀναφέρει τοὺς
 ἔρωτας τοῦ περιβοήτου πρίγκηπος Γεωργίου μὲ τὴν
 Κιρκασίαν Αὐτοκράτειραν Ταμάρα.

Ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποιον τὸ ἔργον δὲν ἔχει τὴν
 τελειότητα ποῦ ἔχουν τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ ἰδίου συγγρα-
 φέως, καθὼς καὶ ἡ ὑπόθεσις του δὲν εἶναι τόσο ἐπιτυχής.

Ἀγγλικὴ φιλολογία.

« Τὸ ράδιον ».

Ὑπὸ Φρ. Σόδδι.

Μὲ τὸ ἔργον τοῦτο ὁ Ἄγγλος σοφὸς μᾶς δίδει τὰς
 δεούσας πληροφορίας περὶ τοῦ « ραδίου ». Εἰς ἰδιαίτερα
 κεφάλαια ἐξετάζει : « Τὸ ράδιον καὶ ἡ ἀρχαία μυθολο-
 γία », « Τὸ ράδιον καὶ ἡ βιοπάλη », « Ὁ σύγχρονος ἄν-
 θρωπος καὶ τὸ πρόβλημα τῆς μεταμορφώσεως τῶν στοι-
 χείων », κτλ.

Τὸ ἔργον εἶναι στολισμένον μὲ πολλὰς φωτογραφίας, εἰ-
 κόνας καὶ σχέδια.

Ἰταλικὴ φιλολογία.

Ἡ τετράπρακτὴ τραγωδία τοῦ Ἰταλοῦ ποιητοῦ Σέμ-
 Μπενίλι, « Ἀστειὸ δειπνο » ἔκαμεν ἀρκετὸν κρότον εἰς
 τὴν Ἰταλίαν καθὼς καὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην διὰ τὴν
 μεγάλην τῆς καλλιτεχνικῆς δύναμιν. Το ἔργον αὐτὸ ἀ-

ναδεικνύει τὸν συγγραφέα του καὶ ἀποτελεῖ στάδιον προόδου εἰς τὴν Ἰταλικὴν δραματικὴν φιλολογοίαν.

Στὴν Ἰταλίαν ἐπαίχθηκε ἕως τώρα παραπάνω ἀπὸ 400 φορές καὶ μετεφράσθη πλέον εἰς πολλὰς γλώσσας. Μὲ βαθιὰ παρατηρητικότητα ὁ Σεμ-Μπενίλι ζωγραφίζει δύο ἀντιθέτους χαρακτήρας: τὸν ἕνα, τὸν θρασύν, τὸν τολμηρόν, τὸν μὴ ὀπισθοχωροῦντα πρὸ οὐδενὸς Νέρι καὶ ἄλλον τὸν δειλόν, ὀλιγόφυχον καὶ συνάμα πονηρόν καὶ πανούργον Δζαννέτο. Οἱ δύο αὐτοὶ ἥρωες εἶναι ποῦ ἀνέβασαν τὸ ἔργον πολὺ ὑψηλά.

Γερμανικὴ φιλολογία.

Οἱ Ἑβραῖοι καὶ ἡ συμμετοχὴ των εἰς τὸν σύγχρονον οἰκονομικὸν ἀγῶνα.

Εἰς τὸ ἔργον του τοῦτο ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος Β. Ζομπάρτ πραγματεύεται εὐστοχῶτα τὸν ρόλον ποῦ ἔπαιξαν οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἱστορίαν καὶ τὸν καπιταλισμὸν ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος μέχρι τοῦδε.

Μάρξ καὶ Κάντιος.

Πολλοὶ σοφοὶ ἐπροσπάθησαν νὰ θέσουν εἰς παράλληλον γραμμὴν τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Καντίου μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μεγάλου Μάρξ, ἀλλὰ τοῦ κάκου. Ἀπέτυχαν καθολοκληρίαν.

Αὐτὸ ἴσως ἴσως μᾶς ἀποδεικνύει καὶ ὁ Σούλτσε-Γέβερνιτς μὲ τὸ ἐν λόγῳ ἔργον του, μὲ ἐπιχειρήματα θετικώτατα καὶ πολὺ σοφά.

Κων)πολις.

Ν. Καστρινός.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

— Πρὸ πολυπληθεστάτου ἀκροατηρίου τὸ ὁποῖον κυριολεκτικῶς κατέκλυσε τὴν αἴθουσαν τῆς Λαϊκῆς Σχολῆς, ἔγινε τὴν προπαρελθούσαν Κυριακὴν ἡ «Περὶ σοσιαλισμοῦ» λαμπρὰ διάλεξις τοῦ ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Γυμνασίου μας κ. Ἀρ. Δελῆ. Ὁ στενὸς χῶρος τῆς στήλης ταύτης δὲν μᾶς ἐπιτρέπει βέβαια νὰ παραθέσωμεν ὅλην τὴν σοβαρὰν πραγματείαν τοῦ κ. Δελῆ, χάριν ὅμως τῶν ἀναγνωστῶν μας, ὅσοι δὲν ἠτύχησαν νὰκούσουν αὐτήν, δημοσιεύομεν ἐδῶ μικρὰν περίληψιν. Ὄρισε τὸν σοσιαλισμὸν ὡς ἑξῆς περίπου:

Σοσιαλισμὸς εἶναι ἡ ἀνάγκη, ἡ ἐπιθυμία, ἡ προσπάθεια τοῦ ἐργάτου πρὸς χειραφέτησιν.

Οἱ σημερινοὶ ἐργάται ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἡ τάξις αὕτη τῶν ἐργατῶν διακρίνεται ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας τάξεις οἰκονομικὰς καὶ κοινωνικὰς, ἀπὸ τοὺς μεγάλους γαιοκτῆμονας, τοὺς μεγάλους ἢ μικροὺς κεφαλαιούχους, τοὺς μικροτεχνίτας, τοὺς χωρικοὺς. Οἱ ἐργάται — οἱ προλετάριοι, — στερούμενοι τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς, εὐρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν τάξιν τῶν κεφαλαιούχων, ἧτις κατέχει τὰ μέσα ταῦτα. Εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ πωλοῦν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐργατικὴν των δύναμιν ἢ μεγάλη παραγωγή σχηματίζει οὕτω δύο τάξεις ἐντελῶς διαφόρους: τοὺς κεφαλαιούχους καὶ τοὺς προλεταρίους. Οἱ πρῶτοι ζητοῦν νὰ ἀυξήσουν τὰ

κέρδη των, νὰ χρηματοποιήσουν τὰ κεφάλαια· οἱ δεῦτεροι νὰ ἀυξάνουν τὰ ἡμερομίσθια των καὶ νὰ ἐλαττώνουν τὰς ἐργασίμους ὥρας. Ἡ τελευταία αὕτη τάξις ἀποτελεῖ σχεδὸν τὰ 2/3 τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ χώρας ἐχούσης ἀκμαίαν βιομηχανίαν.

Ἡ θέσις τοῦ ἐργάτου εἰς τὰς βιομηχανικὰς χώρας οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει μὲ τὴν ἀπόλυτον ἀθλιότητα τοῦ Ρώσσου μουζίκου, τοῦ Ἰρλανδοῦ χωρικοῦ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ λαμβάνωμεν πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὴν mentalité του, τὴν οἰκονομικὴν του θέσιν, τὴν ἀντίθεσιν τὴν ὑπάρχουσαν πάντοτε μεταξὺ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ πτωχοῦ καὶ τὴν πολυτέλειαν τὴν ὁποίαν ὁ ἐργάτης βλέπει μὲ ὄμμα φθόνου νὰ ἐκτυλισσεται εἰς τὰς μεγαλουπόλεις, τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντός του, διὰ νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν τάσιν αὐτῶν πρὸς ὀπελευθέρωσιν. Πρὸς τοῦτοις πρέπει νὰ παρατηρῶμεν τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του, τὴν συγκέντρωσίν του εἰς τὰ ἐργαστάσια καὶ τὰ μηχανουργεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἐργάται ἀπεσπασμένοι ἀπὸ τὰ χωρία των, χωρὶς παραδόσεις, χωρὶς ἐστίαν οἰκογενειακὴν, ὄνδρες, γυναῖκες συναθροίζονται ἐπὶ τὸ αὐτό. Τὰ πλήθη αὐτὰ τῶν ἐργατῶν εἶναι ἐμποτισμένα ἀπὸ τὸ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας, εἰς τὸ ὁποῖον οὔτε θρησκεία, οὔτε οἰκογένεια οὔτε κοινωνικοὶ θεσμοὶ δύνανται νὰ ἀντιστοῦν τὰ πλήθη ταῦτα πιστεύουν ἀκραδάντως εἰς προσεχεῖς καὶ αἰφνιδίας μεταμορφώσεις τῆς πολιτείας. Καὶ τὴν πίστιν ταύτην ὑποβοηθοῦν αἱ θαυμάσιαι ἀνακαλύψεις τῆς ἐπιστήμης, καὶ αἱ πρακτικαὶ ἐφαρμογαὶ αὐτῆς.

Αἱ ἰδέαι εἶναι ἡ ἀντανάκλισις τῆς πραγματικότητος εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Ἐγκείται εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων τὸ νὰ ἐνθουσιάζῃ τοὺς βιομηχανικοὺς ἐργάτας ἐν τοιοῦτον ἰδανικὸν σύνολον (collectiviste).

Ὅπως ἡ κλασικὴ πολιτικὴ οἰκονομία εἶναι ἡ θεωρητικὴ δικαιολογία τῆς κεφαλαιοκρατίας, ἡ σοσιαλιστικὴ πολιτικὴ οἰκονομία εἶναι ὁμοίως τῆς ἐργατικῆς τάξεως. Ἀλλὰ δὲν ἔχει μόνον ἐπαναστατικὸν ἢ μεταρρυθμιστικὸν χαρακτήρα ἢ σοσιαλιστικὴ λογοτεχνία. Ὁ σοσιαλισμὸς εἶναι καὶ σύστημα φιλοσοφικόν· ἔχει ἰδικὴν του ἀντίληψιν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου. Αἰσιοδοξία χαρακτηρίζει τοὺς σοσιαλιστάς· ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἐργάζωνται· ὅλοι ἔχουν δικαίωμα εἰς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαρὰν τοῦ κόσμου, καὶ τὸ βασιλεῖον τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς χαρᾶς δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἂν ἀλλάξουν αἱ συνθήκαι αἱ κοινωνικαί. Ἴδου γενικὰ χαρακτηριστικὰ σοσιαλιστικῶν θεωριῶν.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι δημιουργημὰ τοῦ περιβάλλοντος. Ὅταν ἀλλάξῃ τὸ περιβάλλον, θὰ ἀλλάξῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος· ἀφοῦ ὅλα τὰ κακὰ τῆς σημερινῆς κοινωνίας προέρχονται ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ καὶ τῆς ἰδιοκτησίας, ὅταν καταργήσωμεν τὰ δύο ταῦτα, ἡ γῆ θὰ μεταβληθῇ εἰς παράδεισον.

Ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς μελλούσης κοινωνίας διαιροῦνται εἰς δύο — εἰς σοσιαλιστάς οὐτοπιστάς, καὶ εἰς σοσιαλιστάς ρεαλιστάς ἢ ἐπιστήμονας. Εἰς τοὺς πρώτους ἀνήκουν οἱ Godwin ὁ Owen, ὁ Fourier, ὁ Cabet, ὁ Proudhon καὶ ὁ Weitling εἰς τοὺς δευτέρους ὁ Marx καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ νεώτεροι καὶ σύγχρονοι σοσιαλισταί.

Τὸ περὶ Marx κεφάλαιον ὅπερ εἶναι τὸ σπουδαιότερον θὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς.

Θεατρικά.

Μία από τὰς σπανίας ἐπιτυχίας τοῦ θιάσου Βερώνη — Γεννάδη ὑπῆρξεν ἡ πρό τινος διδασκαλία ἐνὸς ἔργου ἑλληνικοῦ, τοῦ διακεκριμένου λογίου καὶ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου τῆς «Χαραυγῆς» κ. Σπ. Μελά «Τὸ χαλασμένο σπήτι».

Τὸ θέατρον ἦτο πλημμυρισμένον ἀπὸ κόσμον πάσης τάξεως· ἡ πλατεία πλήρης, τὰ θεωρεῖα ἐπίσης, τὸ ὑπερῶον κατάμεστον· ἡ ἀνωτέρα κοινωνία, οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων εἶχον σπεύσει νὰ ἴδουν τὴν παράστασιν τοῦ ἔργου διὰ τὴν φιλολογικὴν ἀξίαν τοῦ ὁποῦν τόσοσ πάταγος εἶχε γίνει εἰς τὰ ἑλληνικὰ φύλλα καὶ περιοδικά.

Εἰς τὸ «Χαλασμένο σπήτι», τὸ ὁποῖον ἐνέχει καὶ κάποιον ἐλαφρὸν συμβολισμόν παριστάνεται μία σύγχρονος οἰκογένεια διεφθαρμένη καὶ ἐκφυλισμένη, τῆς ὁποίας οἱ ἀρχηγοὶ ὄνειρεύονται τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἀρχαίου πατρογονικοῦ των μεγαλείου, μολονότι ὁ μὲν σύζυγος κατεστραμμένος ὑπὸ τοῦ ἀλκοολισμοῦ γίνεται παραίτιος τῆς οἰκογενειακῆς ἐξοχρειώσεως. Μέσα εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν οἰκογενειακὴν σαπίλαν ξεχωρίζει ὁ τίμιος υἱὸς Ἀνασιάσης, ὅστις διαμαρτύρεται διὰ τὴν παραλυσίαν τοῦ πατρὸς του καὶ τὴν ἀτιμίαν τῆς ἀδελφῆς του καὶ μετὰ φρίκης μανθάνει ὅτι οἱ γονεῖς του ἦσαν ἐν γνώσει τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως αὐτῆς. Τὸ δράμα τελειώνει διὰ τοῦ φόνου τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας ἀμαξᾶ ὑπὸ τοῦ Ἀναστάση, τὸν ὁποῖον φόνον διαπράττει οὗτος ἐν ἀμύνη εὐρισκόμενος, ἐν δὲ τῇ ἀπελπισίᾳ του μόλις ἀνακουφίζεται ὀλίγον μανθάνων παρὰ τῆς ἰδίας του μητρὸς ὅτι ὁ φονευθεὶς δὲν ἦτο πατήρ του ὡς ἐνόμιζε.

Οἱ ἠθοποιοὶ ἦσαν ὅλοι καλῶς μελετημένοι καὶ λίαν ἐπιτυχῶς ὑπεδύθησαν τοὺς ρόλους των. Ὁ κ. Γεννάδης ἠρμήνευσε θαυμάσια τὸν δύσκολον χαρακτήρα τοῦ Ἀναστάση, ὅπως τὸν ἐφαντάσθη ὁ συγγραφεὺς, ὁ δὲ κ. Σταυρόπουλος ὑπεκρίθη ἀμέμπτως τὸν μέθυσον ἀμαξᾶν· ὡραῖα ἐπίσης ἔπαιξε τὸ μέρος τῆς ἡ Δ)ῆς Σμαράγδα Βερώνη ὡς Ἀνθούλα, καὶ πάντες οἱ ἄλλοι ἠθοποιοί.

Ἡ ἐκ τοῦ ἔργου ἐντύπωσις ἀρίστη· τὸ ἔργον ἐνθουσιωδέστατα κατεχειροκροτήθη καὶ ἐπαινετημένως ἐκλήθησαν ἐπὶ σκηνῆς οἱ ἠθοποιοί.

Ὁ θιάσος μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θὰ παῖξῃ καὶ ἄλλο ἔργον τοῦ κ. Μελά, τὸ «Κόκκινον πουκάμισο» ἢ τὸν «Γυιὸ τοῦ Ἰσκιου».

Ἀρίστα ἐπίσης ἐντυπώσεις ἀφῆκεν ἡ παράστασις τοῦ «Οἰδίποδος Τυράννου», ὅπου ὁ κ. Γεννάδης μετὰ δυνάμεως ὑπεκρίθη τὸν ἥρωα τοῦ Σοφοκλέους, καταχειροκροτηθεὶς ὑπὸ τοῦ πολυαριθμοῦ ἀκροατηρίου.

* *

Ἡ Φιλανθρωπικὴ ἀγορά.

Ἐπιβάλλουσα καὶ σεμνῶς μεγαλοπρεπῆς διεξήχθη ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Γυμνασίου τὸ ἀπόγευμα τῆς 25 Μαρτίου ἡ ἑορτὴ τῆς Φιλανθρωπικῆς ἀγορᾶς τῆς πόλεώς μας, χάρις εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ φιλοκάλους ἐνεργείας τῶν ἀξ. κυριῶν καὶ κυρίων πού ἀπετέλουν τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτῆς. Ἡ λαμπρὰ αὐτῆ ἑορτὴ συστηθεῖσα πρὸ

τετραετίας τελειοποιεῖται ὁσημέραι, τὴν φορὰν δὲ αὐτὴν μαζί μὲ τὸν φιλανθρωπικὸν αὐτῆς χαρακτήρα εἶχε καὶ καλλιτεχνικὸν τοιοῦτον διὰ τῆς εὐγενοῦς συμπράξεως τῶν δύο ὀρχηστρῶν τῆς πόλεώς μας, τῶν καλλιτεχνίδων κυριῶν Αἰκατ. Βερώνη, **Talasso** καὶ τῆς παρεπιδημούσης καλλιτέχνιδος κ. Ὀλγας Παπαδιαμαντοπούλου, ὡς καὶ τῶν καλλιτεχνῶν κ. κ. **Dussi** καὶ Γεννάδη.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἑορτῆς ὑπῆρξαν ἀντάξια τῆς φιλομουσίας καὶ τῆς φιλανθρωπίας τῶν συμπολιτῶν μας, καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴν εἶναι τοιαῦτα, ἀφοῦ τὸ χρῆμα διατίθεται εἰς τόσον ἱερὸν καὶ ἅγιον σκοπὸν, πρὸς ἀγορὰν ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων τῶν ἀπόρων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν.

Ἡ ἑορτὴ αὕτη καθιερωθεῖσα ἤδη ἀποτελεῖ ἓνα ἐπὶ πλέον τίτλον τιμῆς διὰ τὴν πόλιν μας, μαρτυρεῖ δὲ πρὸς τούτοις τὸν πρὸς τὰ καλὰ ζῆλον τῶν γυναικῶν μας ἀντάξιον τοῦ τῶν ἀρχαίων Λεσβίων, ὅστις τόσον περιφανῶς καταδεικνύεται καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν.

Δίκαιος ἔπαινος ὀφείλεται εἰς τὴν ἑξαμελῆ Ἐπιτροπὴν τῆς ἑορτῆς, ἀποτελουμένην ἀπὸ τὰς κυρίας Κορηλίαν Μ. Μπίνου, Πελαγίαν Ἀπ. Λεοντῆ, τὴν διευθύντριαν τοῦ Παρθεναγωγείου Καν Θεοδώραν Βουγάτσου καὶ ἀπὸ τοὺς κ. κ. Μ. Μπίνου, Ἀπ. Λεοντῆν καὶ Νικ. Νιάνιαν, πρὸς τὰς εὐγενεῖς δεσποίνας καὶ δεσποινίδας ὡς καὶ εἰς τὰς διδασκαλίσσας τοῦ Παρθεναγωγείου μας, πού ἐπεστάτησαν εἰς τὴν πώλησιν τῶν διαφόρων ἀντικειμένων.

* *

Τὸ Γλωσσικόν**εἰς τὴν συνεδρίαν τῶν Δύο Σωμάτων.**

Λόγω τῆς σπουδαιότητός τοῦ ζητήματος, παραθέτομεν λεπτομερείας τινὰς τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίαν τῶν Δύο Σωμάτων συζητήσεως ἐν Κων)πόλει.

Ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ ζητήματος διεξήχθη μεμετρημένως καὶ σοβαρῶς.

Ὁ κ. Ζῶτος ὀμιλήσας πρῶτος ἀπήτησεν ὅπως ληφθοῦν τὰ κατάλληλα μέτρα κατὰ τῶν χυδαῖστων τῆς γλώσσης, οἵτινες ὑπεισηλθον εἰς τὰς Ἐφορείας καὶ τὰ Σχολεῖά μας. Ὅπως δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ἐγένετο, νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐθνικὴ μας γλῶσσα καὶ νὰ στιγματισθοῦν δι' ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων οἱ χυδαῖσταί αὐτῆς.

Ὁ ἅγιος Λήμων κ. Γεννάδιος λαβὼν τὸν λόγον, συνεφώνησε μὲν κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς διδασκαλίας τῆς καθαρευούσης γλώσσης καὶ εἰς τὴν νομοθέτησιν αὐτῆς, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἐξῆς ἀπιραδίασιον ὅρον. Ἐν τῷ χαρακτηρισμῷ τῶν ἀτόμων νὰ μὴ συγχυσθῇ ὁ χυδαῖστος τῶν μαλλιαρῶν μὲ τὴν ζωντανὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν πλεῖστοι ἀνωτέρας μορφώσεως λόγιοι τοῦ ἔθνους ζητοῦν νὰ ἀναπτύξουν. Διότι ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι ὡσαύτως κειμήλιον ἐθνικὸν καὶ κτῆμα ὄλων. Ἡ

εἰς οἵανδήποτε ἄλλην εἴτε λεκτικὸν ἰδίωμα μεταφράσις τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου πρέπει νὰ ἀπαγορευθῆ καὶ νὰ θεωρηθῆ ἱεροσυλία. Ἐπὶ ἢ ἰδιωτικῆ χρῆσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς ὁμιλουμένης ζωντανῆς γλώσσης εἶναι δικαίωμα ἀναφαίρετον ἐκάστου.

Δι' αὐτό, προσέθηκεν ὁ ἁγ. Λήμνου, τὸν τίτλον τοῦ μαλλιαροῦ πρέπει νὰ ὀρίσωμεν ἐπακριβῶς διὰ τε τὸ δίκαιον καὶ διὰ τὸ ἐπιστημονικὸν μέρος τοῦ ζητήματος. Παρεκάλεσε δὲ τὰ Δύο Σώματα νὰ μὴ προβοῦν εἰς κανένα χαρακτηρισμὸν τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος ἐφόρου καὶ διδασκάλου ἀνευ πιστοποιήσεως ἐπὶ τῇ βίασει γραπτῶν αὐτοῦ κειμένων διαστρεβλωμένων καὶ μαλλιαρικῶν. Διότι φοβεῖται μήπως προσωπικαὶ ἀντιζηλῖαι καὶ ἐμπάθειαι, ὅπως καὶ μικροσυμφέροντα ἄλλων, παίξουν σπουδαῖον πρόσωπον ὑπὸ τὴν προσωπίδα, ὅτι προασπίζουσι τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν.

Ὁ κ. Σόλων Καζανόβας παρετήρησεν, ὅτι ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ ζητήματος διαφεύγει τὴν ἀρμοδιότητα σώματος διοικητικοῦ ὅπως εἶναι τὰ Δύο Σώματα, καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἀκαδημίας. Ἐπαινεῖ ὅμως καὶ παραδέχεται τὴν πρότασιν τοῦ ἁγ. Λήμνου καὶ ζητεῖ νὰ παραπεμφθῆ ἢ ὑπόθεσις πρὸς ἐξέτασιν εἰς τὸ Μ. Συμβούλιον.

Ἡ πρότασις τοῦ κ. Σόλωνος Καζανόβας μετὰ τινα ἄλλα λεχθέντα γίνεται δεκτὴ καὶ οὕτω τὸ ζήτημα παραπέμπεται εἰς τὸ Μ. Συμβούλιον.

— Ἀπεφασίσθη νὰ σταλῆ εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ Κοινοτικὰς ἀρχὰς Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος συνιστῶσα ὅπως ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα κατὰ τοῦ Μαλλιαρισμοῦ.

*
* *

«Τί εἶναι Τέχνη»

Ὡραίαν μετάφρασιν τοῦ λαμπροῦ ἔργου τοῦ Ρώσου φιλοσόφου Τολστόϊ «Τί εἶναι Τέχνη» ἐφιλοτέχνησεν ὁ ἐν Κων)πόλει γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων μεταφράσεων του ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ κ. Ν. Καστρινός. Ἐν τῷ ἔργῳ του τούτῳ ὁ Ρώσος φιλόσοφος ἐξετάζει τὴν περὶ τῆς Τέχνης ἐν τῇ μουσικῇ, φιλολογίᾳ, ζωγραφικῇ κτλ. ἀντίληψιν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, τὸν μεσαίωνα καὶ τοὺς σημερινούς, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐπικρατοῦσα σήμερον ἀντίληψις αὐτὴ εἶναι ἐσφαλμένη καὶ εἰς τὸ τέλος ὁμιλεῖ ἐν ἐκτάσει περὶ Τέχνης καὶ τοῦ σκοποῦ της. Ὁ κ. Ν. Καστρινός διὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου πληροῖ ἓνα κενὸν διὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἡ μετάφρασις προσεχῶς θὰ ἐκδοθῆ εἰς βιβλίον τὸ ὁποῖον θὰ τιμᾶται 12 γρόσια ἐν Τουρκίᾳ καὶ φράγκα 3 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Δὲν ἀμφισβῆλομεν ὅτι πᾶς φιλόμουσος θὰ σπεύσῃ νὰ ἀποκτήσῃ τὸ πολύτιμον τοῦτο βιβλίον.

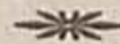
Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὰ γραφεῖά μας.

— Λίαν εὐχάριστον καὶ ὅλως ἕκτακτον γεγονός ἐχομεν νὰ σημειώσωμεν τὸσον διὰ τὴν νῆσόν μας ὡς καὶ δι' ὅλην τὴν Ἀνατολήν.

Δι' ἐπιστημονικῆς καὶ κατόπιν πολλῶν εἰδικῶν μελετῶν ἐξακριβώσεως καὶ καιαμετρήσεως, διεπιστώθη ἡ ὑπαρξὶς καταπληκτικῆς ραδιενεργείας, κατὰ πολὺ ἀνωτέρας καὶ αὐτῆς τῆς εἰς τὰς θερμοπηγὰς τοῦ Γκάσταϊν ὑπαρχούσης, ἣτις θεωρεῖται ἄχρι τοῦδε ὡς ὑπερβαίνουσα πᾶσιν ἄλλην ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τὰς παρὰ τὴν πόλιν μας Ἰαματικὰς πηγὰς τοῦ ὑποπροξένου τῆς Γερμανίας ἀξιότιμου συμπολίτου μας κυρίου Π. Μ. Κουρτζῆ.

Μετὰ τὰς ἀνακαλύψεις τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἐπὶ τῆς ραδιενεργείας τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, ἀπεδείχθη ὅτι ταῦτα ἐπιτελοῦσιν ἀληθῆ θιαύματα κατὰ τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως καὶ τοῦ συνεπαγομένου γήρατος, τῶν ρευματισμῶν, τῶν παθήσεων τοῦ στομάχου, τῶν νεφρῶν, τοῦ ἥπατος καὶ τόσιον ἄλλων.

Τοιαύτης ἀληθῶς ζωοδότου πηγῆς, ἀγνώστου σχεδὸν ἕως τώρα, ἀπολαμβάνει ἡ Μυτιλήνη. Παρ' αὐτὴν εἰς μαγευτικὴν παρὰ τὴν θάλασσαν κοιλάδα ἀνεγείρεται ἤδη τέλειον Φυσικοθεραπευτήριον καὶ Μέγα Εὐρωπαϊκὸν Ξενοδοχεῖον μὲ 80 περίπου δωμάτια, ἠλεκτρικὸν φῶς, μεγάλας αἰθούσας καὶ πάσας τὰς ἀναπαύσεις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Λουτροπόλεων, πρὸς ἄνεσιν τῶν θεραπευομένων.

Ὁ ζωγράφος τῆς πόλεώς μας κ. Μαρῖνος Κωνσταντινίδης ἔχει ἰδρύσει τὸ ἀτελιέ του εἰς τὴν Ἐμπορικὴν στοάν, ὅπου ἠνοιξεν ὠραίαν καὶ καλλιτεχνικὴν ἐκθεσιν περὶ αὐτῆς θὰ εἴπωμεν τὰ δέοντα εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Χαραυγῆς».

«Πινακοθήκη».

Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Μαρτίου κατάμεστον ἐξ εἰκόνων καὶ πυκνοτάτης ὕλης. Τὰ περιεχόμενα τοῦ τεύχους εἶνε, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀρχαιολογικαὶ, καλλιτεχνικαὶ καὶ κριτικαὶ μελέται, ὑπὸ εἰδικῶν γραφεῖσαι συνεργατῶν. Εἴκοσι πέντε εἰκόνες κοσμοῦν τὸ τεῦχος, ὅπερ εἶνε ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεύχη τῆς «Πινακοθήκης».

Εἰς τὰς 23 προσεχούς Ἀπριλίου θὰ γίνῃ ἡ ὑπὲρ ἀνεγέρσεως Παρθεναγωγείου τῆς κωμοπόλεως Λουτρῶν ἐκκύδευσις τοῦ Λαχείου. Οὐδεμίαν ἀμφισβῆλοια ὅτι πᾶς φιλόμουσος προθύμως θὰ συνεισφέρῃ τὸν ὀβολόν του.

Μόνος ἀντιπρόσωπός μας ἐν Κων)πόλει ὁ κ. Νίκος Καστρινός, Galata, Poste Russe.

Υπεύθυνος: Μ. Σ. Βάλλης.

